

Fotoğraf: Mehmet Özcan

edirne

edirne sayı 45 kış 2015

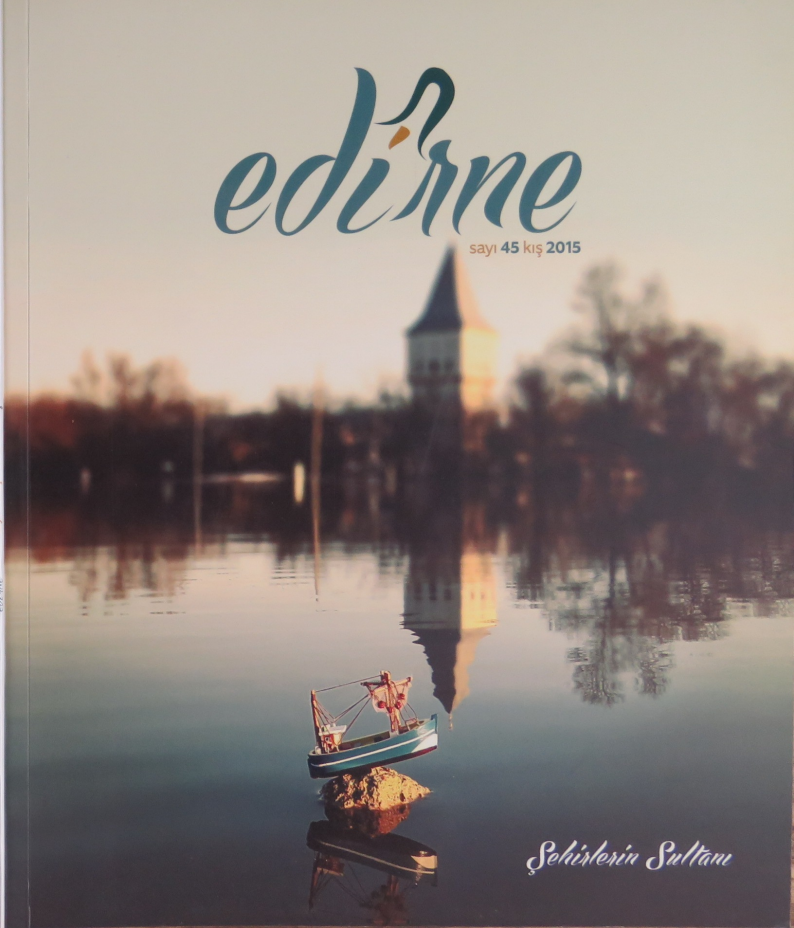
edirne

sayı 45 kış 2015

edirne

edirne

sayı 45 kış 2015

Şehirlerin Sultanı

Fotoğraf: Hasan Özcan

edirne

sayı 45 kiş 2015

İmtiyaz Sahibi
Dursun Ali Şahin
Edirne Vaisi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İbrahim Tarancı
Özel Kaleim Müdürü

Genel Yayın Yönetmeni
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Hatipler

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Engin Bektaş
Doç. Dr. Ayhan Aytaç
Doç. Dr. Rıdvan Çanım
Dr. Rifat Gürgendereli
Uzman Haluk Kaycı
Öğr. Arzu Ulaşır
Mehmet Ağırhan

Grafik Tasarım
Mücahit Kofoğlu

Fotoğraf Editörü
Behiç Günalan

Baskı
Seçil Ofset
www.secilofset.com.tr

Edirne İl Özel İdaresi
tarafından Bastırılmıştır.
Aralık 2014, Ücretsizdir.

Yönetim Yeri
Edirne Valiliği
Basın ve Halkla İlişkiler
Müdürlüğü
Hükümet Caddesi
Vilayet Binası, Edirne

İletişim
0(284) 213 91 80
www.edirne.gov.tr
edirnederGIS@hotmail.com

Kapak Fotoğrafı
Av. Tarkan Hatipler

EDİRNE
İL HALK KÜTÜPHANESİ

Şiir Gibi...

Novallas şiiri felsefenin kahramanı olarak tanımlar. Sonra: "Şiir demek ruhu çoğulturma sanatı demektir" diye ekler. Gerçekten de edebî sanatlar içinde şiiri yeni ve güçlü aydın, durgun bir sudan daha çok delişimin bir nehre benzer şiir... Bu nehrin hangi düzlükleri ayağa kaldıracacağı hangi dağları delip geçeceği bilinmez. Bu nehir, bazen Kaab bin Zuhayr olur ve "Sevgili uzaktağı" (Bânet süküdü) sözleriyle gönül atşerleri yakar ve Kaside-Bürde olarak unutulmuş şiiri alır taşınır içinde... Bu nehir, bazen Necati, bazen Hıyalı, bazen Sadi Şirazi olur coşar, bazen Nizami olur akar gider. Bazen Fazıl olur, bagrı taştan taşa kurmak için... Bu nehir bazen Yunus olur; "Miskin Yunus bigayeyim Baştan ayağa yareyim" diye çığlık atar. Bu nehir bazen Mevlana olur; "Dedim: Ağız tadı, bal ile olmaz, Bana Sultan gerekir... Dedi: Halâ ledin kal ile olmaz! Seven, sevdiğine; kurban gerekir!" diye inler...

Bu nehir Yahya Kemal olur, Cahit Sıtkı olur, Orhan Veli olur, Necip Fazıl olur, Nazım Hikmet olur akar akar akar... Bu nehir Balkan Şarileri olur ve Dobruca'da 4. Balkan Türk Şarileri Buluşmasında akıma devam eder... Ekim ayının son günlerinde Valiliğimiz gerçekleştirdiği boylesine de anılması bir etkinlikte bağiyor sayfalarmız bu sayımızda...

Yine birbirinden farklı konularla ve birbirinden güzel fotoğraflarla sizin gönül gözüne konuk oluyoruz. Bu sayımızda, Romanya Köstence'den iki konuk yazarmız var sayfalarmızda. Şair ve tip doktoru adayı yazarmız sayın Hıyal Memiş Köstence'deki buluşmuş kaleme aldı sizler için. Yine bir başka Romanyalı yazar akademisyen ve şair sayın Emel Esin de dizeleryle renklendirdi sayfalarmız... Balkanlardaki varlığımız sayın Doç. Dr. Ayhan Aytaç kaleme aldı sizler için.

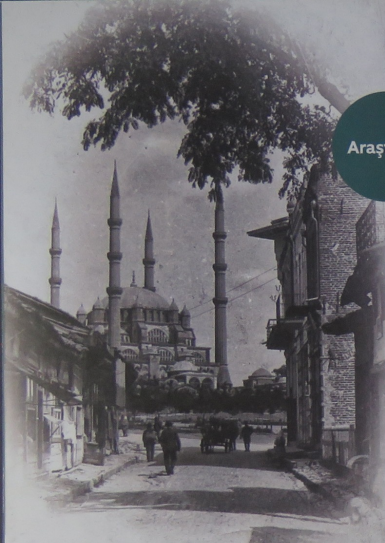
Bu sayımızda sayın Prof. Dr. Engin Bektaş çok bilinmeyen bir Osmanlı sarayını, sayın Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar da ömrü Edirne'ye hizmet etmekle geçmiş bir insanı Dr. Rifat Osmanlı yazdı. Sayın Uzman Haluk Kaycı da tarihin tozları altında kalmış eski bir 25 Kasım yazdı. Sayın Doç. Dr. Müberra Gürgendereli Nef'in bir Edirne gazetesi şerh etti sayfalarmızda. Araştırmacı-yazar sayın Cengiz Bulut Edirne eski Belediye Reisi M. Şevket Dağdeviren'i yazdı. Bu sayımızda sayın Doç. Dr. Selami Şimşek'i İzzet Mollayla konuk ettik, sayın Mehmet Ağırhan'ı da Edirne Barosu'na yazdığı yazısıyla... Sayın Yrd. Doç. Dr. Rifat Gürgendereli, Serhad'daki paralıların Sarıyözü'den bir Edirne yemeği ile sayfalarmız taftandırdı yine... Yine sayın Behiç Günalan eski ve yeni Edirne'yi resmetti sizin için... Bir de şerh döğelim tarihi, Edirne, sular altındayken yazıldı bu yazılar...

Bu sayımızda da sayın Rasim Sezen, sayın Enver Şengül, sayın Av. Tarkan Hatipler, sayın Serdar İlyaz ve sayın Ercan Dakın birbirinden güzel fotoğraflarla dergimizi renklendirdiler...

Yazılar, fotoğraflar ve şiirler... Şiirin sınırsız güzelliğinde şiir gibi bir dergiyi biriktireyiz sizlerle...

Mustafa Hatipler
Genel Yayın Yönetmeni

2	Araştırma / Doç. Dr. Müberra Gürgendereli Nef'Ve Edirne Gazeli	29	Şiir / M. Fuat Köprülü Akncı Türküleri
3-7	Dobruca'da Şiir ve Sonbahar	30-31	Araştırma / Doç. Dr. Selami Şahin Keçeci-zâde İzzet Mollâ'ya Göre Edirne'nin Mânâ Kutupları
8-9	Araştırma / Hayal Memiş Balkanların Kalbi Köstence'de Attı	34-35	Şiir / Mustafa Hatipler Unutma
10	Şiir / Emel Esin Türk Şiiri	37-38	Araştırma / Cengiz Bulut Edirne Belediye Reisi M. Şevket Dağdeviren
12-15	Araştırma / Yrd. Doç. Dr. Mustafa Hatipler Dobruca'ya Şiir Ekmek	40	Araştırma / Haluk Kaycı 25 Kasım
16-21	Araştırma / Doç. Dr. Ayhan Aytaç Balkanlardaki Varlığımız	42-43	Edirne Murabâ / Dr. Rifat Gürgendereli "Kesme Hamur Çorbası" ve "Kuzu Kapama"
22-23	Araştırma / Prof. Dr. Engin Bektaş Çömlekçöyün Tarihi Mirası ve Ata Yadigarları	44-46	Araştırma / Mehmet Ağırhan Cumhuriyet'in Onuru Edirne Barosu
26-28	Araştırma / Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar Tosyavizâde Dr. Rifat Osman Bey	48	Fotoğraf / Behiç Günalan 100 Yı Önce 100 Yı Sonra Edirne Karaağaç İstasyonu

Fotoğraf: Behiç Günalan/Anadolu

Nef'î ve Edirne Gazeli

Sadeleştirme: Doç. Dr. Müberra Gürgenderli

XVII. yy. şairi olan Ömer Nefî (1572/1635), Erzurum'da doğmuştur. İyi bir medrese eğitimi görmüş, taşradan gelerek İstanbul'da önemli bir şöhrete sahip olmuştur. Özellikle IV. Murad'ın ilgi ve teşviklerine mazhar olan şair, yazdığı kasideler ve hiciv şiirleriyle dikkatleri üzerine toplamıştır. Hicivleri sebebiyle üç defa azledilip affedilen Nefî, sonunda Edirne Muradiye mütevelliğine sürgün edilmiştir. 1634'te IV. Murad'ın Edirne'ye gelişi üzerine söylediği:

Araştırma

Merhabâ ey padişâh-ı âdil ü âli-nijâd Oldu teşrifinle şehri-i Edirne reşk-i bilâd

(Merhaba ey adaleti ve yüce yaradılış padişahı Edirne şehri, senin teşrifin sebebiyle diğer beldeleri kiskandıracak kadar güzelleşti.)
beytleriyle başlayan kasidesini sunmuş ve padişahın aff dilemiştir.

Affedilip İstanbul'a dönen Nefî, yine rahat durmayıp hicivlerine devam edince 1635'te öldürülmüştür. Nefî'nin biri Türkçe biri Farsça iki divanı ve hicivlerini ihtiva eden Siham-ı Kazâ adlı bir eseri mevcuttur. IV. Murad'ın Edirne ziyareti üzerine yazdığı gazelden seçtiğimiz beyitlerde padişahın gelişiyle Edirne'nin güzelleşip mamur hale gelmesi ve Edirnelilerin bu ziyareten duydukları memnuniyet anlatılmaktadır.

Nice dilşâd olmasınlar şeyh ü şâb-i Edirne Şehri teşrif etdi Şâh-ı kâm-yâb-i Edirne

(Edirne'nin gençleri ve yaşlıları nasıl mutlu olmasınlar? Talihli ve bahtiyar padişah IV. Murad, Edirne'ye gelişiyle bu şehri şerefliendirdi.)

Sâyesinde şenliğe yüz tutdu ser-tâ-ser yine Oldu yeksân cây-ı ma'mûr u harâb-i Edirne

(Padişahın sayesinde Edirne eski şenlik günlerine geri döndü, eğlenceler yapıldı, şehrin harap ve viran yerleri bayındır yerleri gibi mamur hale getirildi.)

Oı kadar etdi sirâyet feyz-i hulk u meşrebi Kevsir ü müşk oldu hep âb u türâb-i Edirne

(Padişahın mızıcının bereketi, şehre o kadar tesir etti ki Edirne'nin toprağı misk gibi güzel kokarken suyu da cennetin kevsir suyu kadar tatlı hale geldi.)

Yararış Nefî bu şîr-i âbdârî âleme Ber-güzâr eylerse mânen-i gülâb-i Edirne

(Nefî, yazdığı bu su gibi hoş ve taze şiirini, Edirne'nin gûlsuyu gibi âleme hediye etmelidir. Bu çok münasip olacaktır.) Bu beyitten o dönemde Edirne'nin gülleri ve gûlsuyunun meşhur olduğu, bunların hediye olarak kullanıldığını anlaşılmaktadır.

Makdemiyile Edirne tahtın müşerref e deli Oldu her kilime gâlib âb u tâb-i Edirne

(Sultan Murad, gelişiyle Edirne tahtını şerefliendirdiğinden beri Edirne şehri, güzelliği ve parlaklığı ile diğer bütün memleketlerden üstün hale geldi.)

4. Balkan Türk Şairleri Buluşması

EDİRNE
İL HALK KÜTÜPHANESİ

Dobruca'da Şiir ve Sonbahar

Fotoğraf: Erman Dabak

Ekim ayının son günlerinde, Romanya'nın Köstence şehrinde Balkan şairleri 4. kez buluştu ve şiirler okudu. Dobruca, sonbahar bir başka güzeldi. Bu güzelliğe şiir de eklence başka bir güzelliğe ortaya çıktı.

Dobruca'da, şiirler okunmazdan önce Sarı Saltuk Dergâhı'nda nefeslendiler, Tuna'ya açılan kanallarda gecelendirildiler ve sonra usulca Karadeniz'e bırakıldılar. Karadeniz'den başkentler başkentine yollandılar. Malum, İstanbul Boğazi biraz Tuna kokar ya...

Geceye damgasını vuran şiir hiç şüphesiz Valimizin okuduğu Sakarya Türküsü'yü. Bizim Dobruca'nın Köstence'sinin soğuk bir gecesinde üstadin, "İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya; Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya. Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak; Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.

Her şey akar; su, tarih, yıldız, insan ve fikir; Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir." dizeleri salonda bulunan herkesi çok uzaklara götürdü. Bir gece evvelinde de Sultan Abdülmecid'in Kırım Savaşı sonrasında oradan göç edenler için kurduğu Mecidiye'de, Belediye Başkanı'nın sıcak ve samimi karşılamasından sonra nezih bir topluluğa "Kaldırınlar içimde kıvrınları İsanıdır" demişti Valimiz.

Valimiz Sayın Dursun Ali Şahin, sadece şiir okumadı Köstence'de. Soydaşlarımızın olduğu her kurumda, her kuruluşu ayrı ayrı ziyaret ederek soydaşlarımızı birlik mesajları verdi. Geceyi de hem Sakarya Türküsü'nü okuyarak hem de şiir üzerine güzel bir konuşma yaparak taçlandırdı.

"Valilik olarak 4. kez gerçekleştirdiğimiz Balkan Türk şairleri buluşmasında, sizlerle birlikte olmaktan

duyduğum onuru ifade ederek sözlerime başlarken hepimizi sevgi ve saygı ile selamlıyorum.” diye başlayan vezir konuşmasını birlik olmanın, bir olmanın güzelliği ile süsledi. Bir kısmını aşığıya aldığımız konuşmasıyla Sayın Valimiz Dursun Ali Şahin, bu programa katılan şairler başta olmak üzere bütün Köstencellilere, bütün Dobrucaallılara adeta umut iksiri, birlik ve beraberlik enerjisi sunmuş oldu:

“Böylesine güzel ve anlamlı bir gecede şiir üzerine söz söylemeden geçmek olmaz. Bilirsiniz, ‘Önce söz vardı.’ diye yazar kutsal kitaplar; önce söz vardı yazı sonradan geldi... Sözün özü de şiirdir. Edebi sanatların şahididir şiir. Şiir sözün, yazının sultanıdır.

Bilinmez ama eğer, Galileo, dünyanın döndüğünü şiir formatında söyleseydi engizisyon mahkemeleri belki de onu mahkum etmezdi. Hallac-ı Mansur eğer belagat mülkünü şiirin parlık kılıcıyla açarak hakikat sırnı dillendirseydi belki yolu dara uğramazdı belki de... Şeyh Bedreddin, Varidat’ını şiir olarak yazsaydı Serez Çarşısı’nda asılmazdı belki... Şems, sevgisinin şiirle ifade etmekten vazgeçmeseydi belki de şehid-i aşk sıfatını almazdı... Çünkü şiir, çevherin özünü değiştirmeden saklayan bir nefesdir, bir ‘İsa Nefesi’dir... Çünkü şiir, fuzru bahçelerde çağılan zümrüt bir ırmaktır. Eskilerin, “Şiirin öylesi vardır ki hikmetin ta kendisidir.” diye söylemeleri bundandır...

Şiir bazen Yusuf’un elinde Züleyha’nın hicabı kadar

çaresizlik içinde kalmış bir ayna olur.
Şiir bazen söz olmaktan çıkar; bir ah çekiş, bir inleyiş, bir gönlü sizisi olur.
Şiir bazen gizli bir lisan olur, Davut’un mizmarlarının arasında saklanır.
Şiir bazen bir yüreği sevgiliye sunmanın ifadesi olarak:

“Şaçma ey göz eşkten gönlümdeki odlare su
Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çäre su 1

Âb-gündür gûnbed-i devvârı rengi bilmezem
Yâ muhit olmuş gözûmden gûnbed-i devvâra su 2

Zevk-i tigundan aceb yoh olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ilen birağur rahneler divâra su” 3

diye ağlar dilinde Fuzulî’nin...

Şiir bazen Mecnun olur, çöllere düşer... Tahir olur,
mermerde gül açar... Bazen Ferhad olur dağları aşar...
Şiir olmamış olsaydı aşkların çektiğini kim bilebilirdi ki?
Kim bilebilirdi ki yine Fuzulî’nin,

“Mende mecnundan füzün âşıklık istidadı var
Âşık-ı sadık menem Mecnun’un ancak adı var

Kil tefahür kim senin hem var ben tek âşikin
Leyla’nın Mecnun’u Şiir’in’i eğer Ferhadı var

Ehl-i temkinem beni benzetme ey gül bülbüle

Derde sabrı yok anın her lahza bin feryadı var”

diye yazdığı ve Mecnun’dan daha füzün olan aşkını...

Baki şiirin gücüyle avaze-i bu âleme Davut gibi salmasaydı “bu kubbede Baki kalan”ın ancak hoş bir seda olduğunu kim bilebilirdi ki?

Şiir olmasaydı Akif’in,
“Bana sor kâr; sana ben söyleyeyim,
Ne hüviyyette şü karşımda duran eş’ârım;
Bir yığın söz ki, samimiyyeti ancak hüneri;
Ne tasannu bilirim, çünkü ne sanatkârm.
Şiir için “göz yaş” derler; onu bilmem, yalnız,
Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!
Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem;
Dilî yok kalbimin, ondan ne kadar bizârım!
Oku, şayed sana bir hisli yürek lâzımsa,
Oku, zirâ onu yazdım iki söz yazdımsa.”

diye dillendirdiği, feryadını kim duyabilirdi ki?

Netice-i kelam; tarihten bugüne kâğıtlar bitti,
mürekkepler tükendi, ömürler toprağaya var oldu ama
şiir hiç bitmedi. Duygu, his, hayal var oldukça, camlar
mırlarm aleviyle buğulandıkça, lambada titreyen
alev üşüdükçe, kısıcası insan ve insanlık var oldukça
şiir asla bitmeyecektir... Kimse haykırmasa, kimse
kalemle kağıdın sevasına tanık olmasa bile yine de
şirinin yok olacağını düşünmek doğru değildir. Öyle de

olsa şiir; her zaman ki ıssız dünyasında bir şir gibi daima
yaşar ve yaşayacaktır. Çünkü şiir ne yazan vardır ne
de okuyan; şiirin kendisidir aslan... İşte şiirin gücü
değil mi bizi yollara düşüren... Şiirin etkisi değil mi bize
kilometrelerce yolu aldırın... Şiirin o olağanüstü gücü
değil mi bizi gönlü gönlü toplayan...

Uzaktan yakından bu programa teşrif eden şiir
dostlarına teşekkür ediyorum. Bu programda görev
alan bütün arkadaşlarımı tebrik ediyorum ve kendilerine
teşekkür ediyorum. Ayrıca inanılmaz güzellikte ev
sahipliği yapan Konsolosumuz başta olmak üzere ona
ve çalışma arkadaşlarına, Yunus Emre Enstitüsü’nün çok
değerli başkanı ve çalışma arkadaşlarına, Bükreş’ten
buraya bizlerle olmak için koşarak gelen Yunus Emre
Enstitüsü’nün Bükreş yetkililerine, Romanya devlet
yetkililerine çok teşekkür ediyorum.

Bu akşam burada gönüllerde kardeşliği, sevgiyi,
dostluğu nakis bırakan her türlü duvarları yıkamak
için bulunuyoruz. Bu akşam burada bir olmak,
birlikte olmak, güçlü olmak şerbetini içmek için
toplantmış bulunuyoruz. Bu akşam burada, bir şekilde
kardeşliğimizin önüne konmuş olan demir parmakları,
çelik duvarları şiirin gücüyle yıktık, yıkacağız... Buraya
Hidir Baba’nın, Balaban Baba’nın, Koyun Baba’nın, Lari
İbrahim Efendi’nin, Hasan Sezal Hazretlerinin, Darul
Hadis Camii’nde medfun Osmanlı şehzadelerinin,
Akyazılı Sultan Baba’nın manevi selamlarıyla geldik. O
selamları Esmahan Sultan’a, Köstence’ye, Babadağ’a Sarı

Saltuk Hazretlerine takdim ettik. Sizlerin birlikteliğinizin verdiği güçle, morale Edirne'ye döneceğiz."

Ve Sayın Valimiz son noktayı yine Sakarya Türküsü'yle, Sakarya'ya özlem çeken Tuna'yla Rumeli'yle koydu:

"Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
Akrebın kıskacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstu çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!.."

Ayağa kalk Mecidiye, ayağa kalk Köstence, ayağa kalk
Dobruca, ayağa kalk Tuna, ayağa kalk ey gönlümün
hicranı, gözümün dinmeyen yaşı Rumeli!...

¹ Ey gözü! Gönlümdeki içimdeki ateşlere gözyaşından su saçma. Çünkü bu kadar çok tutuşan ateşlere su fayda vermez.

² Dönüp duran kubbenin rengi su rengi midir, yoksa gözümünden akan su devreden kubbeyi mi kaplamıştır, bilemem.

³ Senin kılıca bezeyen keskin bakışlarının zevkenden gönlüm parça parça olsa buna şaşılmaz. Nitekim akarsu da gelip geçerken duvarda yankılar açar.

Araştırma

Balkanların Kalbi Köstence'de Attı

Hayat Memiş (Şair)

Fotoğraf: Erkan Dökü

30 Ekim-2 Kasım 2014 tarihleri arasında Edirne Valiliği ile Yunus Emre Kültür Enstitüsü tarafından ortaklaşa düzenlenen IV. Uluslararası Balkan Türk Şairler Buluşması, Romanya'da yapıldı. Katılımcıların duydukları an itibarıyla sabırsızlıkla beklediği bu güzel etkinlik; tarihimizde büyük önem taşıyan, bir zamanlar Osmanlı İmparatorluğu sınırları dahilinde olan Dobruca bölgesinde gerçekleşti. Asırlardır karşılıklı güven ve dostluk duyguları içerisinde 18 ayrı azağnızlık yaşadığı bu bölge tam anlamıyla örnek gösterilen kültürel bir mozaik olmayı başarmıştır.

Bir yandan şahit olduğu mücadelelerde yorularak durulan Tunan'ın huzurlu ağısı, diğer yandan dar hırçın ve heyecanlı dalgalarıyla ünlü Karadeniz'i kuşanan Köstence şehri şairlerin buluşmasına ev sahipliği

yapmak üzere uygun görüldü. Türk toplumunun ağırlıkta olduğu Mecidiye şehri- "Mustafa Kemal Atatürk" Ulusal Koleji ilk şiir akşamını ağırladı. Sonbahara has serin rüzgârı, mütevazı bir ortamda bir araya gelmiş olan kalplerin dost atışları ısıtmaya başladı. Bu muhteşem atmosfer ikinci şiir dinletisi yazar-akademisyen sayın Mustafa Hatipler'in usta sunumu ile Karadeniz sahilindeki Köstence'ye taşındı. Kültürel aktiviteyi yakından takip eden Türkiye Cumhuriyeti Romanya Başkonsolosu Saygıdeğer Ali Bozçalışkan Bey, sanata ve sanata gönül verenlere olan desteğini her fırsatta ifade etti. Aynı şekilde her iki akşamda da şairlere desteğinin bir sembolü olarak Edirne Valisi Sayın Dursun Ali Şahin, şiir okumaları dinleyicileri mest ederken yaptığı konuşmalarında birlik ve beraberliğin önemini vurguladı.

Kelimelerin şifhri gücüne inananarak kalemi kendilerine dost edinen: Mustafa Hatipler (Türkiye); Rüstem Aziz, Fatme İbrahim (Bulgaristan); Canan Özer (Kosova); İkbâl Kara Ali Osman (Yunanistan); Mihail Kürcü, Valeriy Hergeleci (Komrat- Gagauz Yeri); Rabie Rusid, Mehmet Arif (Makedonya); Cidem Narcis Brâşlaşu, Emel Emin, Güner Akmolla, Mehmet İrfan Başpınarlı, Neriman İbrahim, Rukiye Armet, Hayat Memiş (Romanya) çalışmalarını şiir sevenlerin beğenisine sundu. Aynı zamanda Emre am, Alp Özdemir, Burak Mazlum Beyler ise şiir satırlarının arasına oya misali müzik notalarını örerek ruha hitabeyi tamamladılar.

Farklı ülkelerdeki Türk topluluklarının uyumlu renklerini aynı tabloda toplamayı başaran, Edirne Valiliği öncülüğünde İbrahim Tarancı (Özel Kalem Müdürü) Ahmet Hacıoğlu (Edirne Kültür ve Turizm Müdürü), Ali Oğuzhan Yüksel (Köstence Yunus Emre Enstitüsü Müdürü), Ender Aydın (Edirne Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü), Hüseyin Özcan (Edirne Millî Eğitim Müdürü), Mustafa Hatipler (Yazar- Akademisyen), Veli Sarıkamış (Vali Danışmanı) isimlerinden oluşan düzenleme kurulunun kültürel mirasımızı yaşatma yönündeki çabaları takdirle sayandı.

Atalarımızın güçlü, korkusuz, mert yürekli fedakârlıklar ve vatana büyük bir ağıla bağlı olmaları ulusumuzun asırlar boyu cihanın hem tarihini hem

de coğrafyasını belirlemesine sağlamış, böylece de nice kültürlere Türk izmasını atmayı başarmıştır. Şanlı tarihimizin eseri olarak dünyanın her bir yanında bulunan Türk toplulukları geçmişleri ile geleceğe ışık tutarcasına kültürlerini yıllara taşımayı kendine emel edinmiştir.

Bize miras bırakılan, vasiyet niteliğinde kutsal kültür değerlerimizin yıllara taşınarak, boynumuzun borcu olması yanı sıra bizim için gurur vesilesidir. Dünyanın farklı ülkelerinde kök salan topluluklarımızı daima aynı ay yıldızın saçtığı ışıkla aydınlandığının ispatıdır IV. Balkanlar Şairleri Köstence Buluşması. Böylece aynı mekânda, aynı çatı altında, aynı ritimlerde çarpan Türk kalplerinin bir araya gelmesi; buluşmanın verdiği sevinçle aynı heyecanla seslerimizin titremesi bin yıllardır beraberliğimizin daimi olacağını habercisidir.

Biz Türkler farklı ülkelerde, Serpilmiş ayrı yerlerde Aynı topraklarda büyük bile Atalarımızın istediği gibi Aynı çiçekler gibi Buluşuruz aynı demette...

Türk Şiiri

İncelemeğe girdim Türk şiiri tüneline
Ve rastladım dünyanın en uzun manzum eserine

Manas parlıyordu uzak atalar diyarında
Tarihimizi anlatıyordu destanlarımızda.

Yesevî dindar, insaniyete çağırıyordu,
Mevlâna ve Yunus, yükseklikle seçiliyordu

Ağır, derin, felsefe, kabiliyet dolu Nevai,
Babûr'e kalemi yanında kılıcı gelir hevai.

Zekâsiyla anılmıştı halk arasında Fuzûlî,
Gazelleri sarf edilmiş emek değildi fuzulî.

Yaman ozanmış da bu Karacaoğlan yamanmış
Yüzyıllardır halk yüreğinde derin iz bırakmış

"Sultanuşşuara" unvanını kazanmış Bâkî
Şark felsefesi parlıyor eserlerinde baki.

Güller oturtmuş edebiyat bahçesine Nedim
Güzelliik şiirleriyle olmuş sultana nedim.

Kusurlarını fark etmiş baştakilerin Nefî,
Haksızlığa, riyakârlığa darbeymiş nefreti.

İşyankâr haykırmış hürriyetsever Namik Kemal
Şiirlerini takdir eder, akli olan kemal.

Gazel, oyun, hicivle nam kazanmış Ziya Paşa,
Ey feylezof şair, eserlerinle sen bin yaşa!

Hanımına ciltler hasretmiş asilzade Hamit,
Az değişikliklerle aruz veznine kalmış sabit.

"Göz yumma güneşten ne kadar nuru kararsa"
Yirminci yüzyıl şairler yetiştirmiş bunca.

Yahya Kemal değer vermiş eski edebiyata,
Meş'aleyi devretmiş şerefle genç kuşaklara:

"Eslâf kapıdıkça güzelden güzele,
Fer vermiş o neş'veyle gazelden gazele.

Sönmez seher-i haşre kadar şiir-i kadim,
Bir meş'aledir devredilir eden ele."

Mehmet Emin Yurdakul değer vermiş şaire,
Yerini tespit etmiş şiir hazinesinde:

"Bırak beni haykırayım! Susarsam, sen matem
Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet,
Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir."

Fotoğraf: Raem Sazan

Araştırma

Bakanlık, Gazetesi, Fotoğraf

Dobruca'ya Şiir Ekmek

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Hatipler

Bilindiği gibi bizim Dobruca; Tuna nehrinin Karadeniz'e yaklaşırken Silistre'den sonra kuzeye doğru dönmesiyle oluşturduğu dirsek ile Karadeniz arasında kalan bölgenin adıdır. Dobruca, Karadeniz kıyısında, Eski Bulgar devletinin başkenti Pliska'ya ve Deliorman'a komşudur.

Bizim Dobruca Varna'nın kuzeyindeki düzlüklerden başlar ve Tuna deltasındaki Tulça şehrine hatta Boğdan'a, Tuna'nın karşı kıyısında bulunan İbrail (Braila) ile Kalas (Galati) şehirlerine kadar uzanır.

Dobruca'nın "Bizim" oluşu 1417 yılında gerçekleşir ve 1878 Berlin Antlaşması'na kadar devam eder. Bugün topraklarının bir kısmı (14.492 kilometrekare) Romanya'da, bir kısmı da (7.780 kilometrekare)

Bulgaristan'da bulunuyor olsa da Dobruca hep bizdir. Bizim Dobruca'dır. Dobruca'nın iki büyük şehri Dobriç (Hacıoğlu Pazarcığı) ve Köstence'dir.

Edirne'den Kızılağaç'a, oradan Burgaz'a, Burgaz'dan Varna'ya, Varna'dan Dobruca'ya doğru uzanan bir yolculukla başladı. "Bizim Dobruca"ya yolculuğumuz. Varna'dan çıkarken yüreğimizi bıraktık; 1552 yılında bu topraklarda vefat etmiş olan Akyazılı Sultan (İbrahim Sanı)'a.

Varna'dan sonra, Dobruca'ya doğru adım attığımızda her şeyin yüzyıl öncesinde bıraktığımız gibi durduğunu gördük. Dobruca'da, önce Balkanların en eski camii olarak, Dobriç yakınlarında bulunan Umur Fakih (Jeglarlısı) köyündeki Derviş Bey mescidini, Dobriç'teki

Bakanlık, Gazetesi, Fotoğraf

Tekke Camii'ni, Saat Kulesi'ni, Balçık'ta Turgut Reis Camii, Hacı İbrahim Ağa Çeşmesi ve Akpınar Çeşmesini, Kavarna'yı İkizce (Benkovski)'de bulunan Hacı Hasan Ağa Camii'ni, Esirce (Enevo)'de bulunan İsmail Efendi Camii ve mektebini, Fındıklı (Leskovo)'da bulunan Habibi Ağa Camii'ni, Turpçular (Orlyak)'ta bulunan Hacı Hasan Ağa Camii ve mektebi ve Hacı Ömer Ağa Camii'ni ve daha birçok camii ve mescidi, çeşmeyi, köprüyü ve türbeyi ardımızda bırakarak devam ettik yolumuza. Sonra Durankulak'tan sonra Mangalya, akşam alcağında, sevgiyle buyur etti bizi yüreğine. Sonra da Köstence'ye yönelidik. Köstence, Dobruca'nın merkezi ve Karadeniz'in en büyük liman şehri. Fazla söze ne hacet; Selanik İzmir'in kardeşi, İstanbul'un kızıysa, Köstence'de İstanbul'un oğludur.

Dedik ya Dobruca'da, her şey yüzyıllar öncesinde bıraktığımız gibi duruyordu. Birçoğu yıkılmış ve yok olmuş camiler, mescitler, çeşmeler ve türbelerden geride kalanlar bıraktığımız gibi duruyordu. Köstence'nin güzel insanlarıyla birlikte onlar da karşıladı bizi, gönüllerinde buyur ettiler.

Önce, Mangalya'da, 1573-1575 yıllarında, II. Sultan Selim'in kızı ve Sokulu Mehmet Paşanın eşi Esmahan Sultan adına yapılmış olan Esmahan Sultan (ya da Esmâ Sultan) Camii karşıladı bizi. Sonra Köstence'de, 1869 yılında, Sultan Abdülaziz tarafından, kare planlı ve düz kiremit çatılı olarak yaptırılmış olan Hünkar Camii... Sonra Köstence'de, 1823 yılında, Sultan II. Mahmud'un emriyle Aziz Mehmet Paşa tarafından yaptırılmış olan Mahmudiye Camii'nin temelleri üzerine, 1913 yılında, Romanya kralı I. Carol tarafından ünlü mimar Victor Ştefanescu'ya yaptırılan ve bölgedeki hoşgörü ve barış ortamının sembolü sayılan ve içinde Sultan Abdülhamit tarafından (daha önce Mahmudiye Camii'ne) gönderilmiş olan, 203 yıllık, 144 metre kare büyüklüğünde ve 483 kg ağırlığında bir halısı bulunan, çınara benzeyen tek kubbesiyle Kral Camii karşıladı bizi.

Sonra Babadağ'da, 1610 yılında, Tuna Komutanı Gazi Ali Paşa tarafından yaptırılmış olan Külliyesi ve türbesiyle Gazi Ali Paşa Camii karşıladı. Sonra Mecidiye'de 1859 yılında Sultan Abdülmecid tarafından yaptırılmış olan tek minareli Mecidiye Camii, İsaçık'da 1864 yılında, düz

kiremit çatılı, dikdörtgen planlı olarak yaptırılmış olan Mahmut Yazıcı Camii, Tulça'da 1863-64 yılında, Sultan Abdülaziz tarafından Taştan ve kiremit çatılı olarak yaptırılmış olan Tulça Aziziye Camii ve Harşova'da Sultan II. Mahmut tarafından taştan yaptırılmış olan Hirşova Camii karşıladı bizi...

Bizi karşılayanlar o kadar çoktu ki, hangisini yazayım...

Bizim "Çırpırındın" diye dertlendığımız Karadeniz ayakta ve:
"Bak şu bebelerin güzelliğine
Kaşı destan
Gözü destan
Elleri kan içinde
Kör olan demiyorum
Kör olma da
Gör beni!" diyerek karşıladı bizi Köstence'de...

Biraz buruk cevapladık öfkesini Karadeniz'in:
"kanadık toprak olduk
çekildik bayrak olduk
döküldük yaprak olduk
geldik bugüne...?" diyerek....

Uykusuz bırakılmış, kanallara sıkıştırılmış ve boz-bulank olmuş Tuna karşıladı. Tuna'dan tam 330 defa geçip gitmiş Akıncı beyi Mihaloğlu Gazi Ali Bey karşıladı bizi... 1773 yılında (Osmanlı-Rus Savaşlarında), Silistre savunmasıyla kahramanlıklar dillere destan olan Serasker Osman Paşa ile Seyyid Hasan Paşa; 1855 yılında Silistre savunması ve İsakçı, Kaynarca ve Tutrakın zaferleriyle şöhret bulmuş Musa Paşa karşıladı bizi...

Türkiye'ye son yolcularını 1938 yılında gözyaşıyla uğurlayan Köstence Limanı karşıladı. Ünlü Rumen yazar Panait Istrati'nin 'Akdeniz inde yazdığı, Mısır'a gitmek hayalিয়ে gemiye koşan Adriyen karşıladı. "Dağı Delen İrmak" adlı kitabında: "İnsanlar denize doğru akan nehirlerle benzerler. Nehir gibi belirli mecralardan yürürler, yaşırlar ve bir yerde sonsuz denizlere erişirler. Ama bazılarını herkesin gittiği yolu bırakıp başka yoldan yürümek ister. Nehirlerde de bazen ayrılan, kendi yolunu arayan ırmaklar vardır. Kendi yolunu açar ve akar gider ırmak dağlara, tepelere çarpıncaya dek... İrmak vardır, dağın üstünden atlamak istersesine kayalara çarpır,

suları köpürerek yükselir, sonra gerisini geri düşer bir an, durgunlaşır. Sonra dağı kucaklayarak, öperek etrafında dolaşır ve sonra denize akar, gider" diye yazan Mecidiye'li Kemal Karpat karşıladı bizi...

Peygamberlerin aziz olan toprağa; sevgi ve merhamet ettikleri gibi, Dobruca'ya, Dobruca'nın kalbine şir ektik, sevgi ektik, sevda ektik... Mısralımızın sesi, önce orada bıraktığımız ve canımız saydığımız güzel insanların yüreğinde ve sonra da, XVII. yüzyıl başlarında Babadağ'da kurulmuş ve 1889 yılında gelişmiş ve 1901 yılında Mecidiye'ye taşınmış olan Gazi Ali Paşa Medresesi (Mecidiye Semineri)'nde, sonra da Boğazköy'de 1756 yılında yapılmış olan camide, Mahmudiye'de 1832 yılında yapılmış olan camide, Karatay'da 1848 yılında yapılmış olan camide, Morgöl'de 1849 yılında yapılmış olan camide, Amzac'a'da 1850 yılında yapılmış olan camide, Kaşıkçı'da 1850 yılında yapılmış olan camide, Kalaycı'da 1854 yılında yapılmış olan camide, Hendek Karakuyusu'nda 1856 yılında yapılmış olan camide, Pervel'de 1856 yılında yapılmış olan camide, Dobromir'de 1858 yılında yapılmış olan camide, Palaz'da 1860 yılında yapılmış olan camide 1859 yılında yapılmış olan camide, Şirin'de 1859 yılında yapılmış olan camide, Başpınar'da 1860 yılında yapılmış olan camide, Muratın'da 1860 yılında yapılmış olan camide, Maçin'de 1860 yılında yapılmış olan camide, Karabil'de 1861 yılında yapılmış olan camide, Dokuzsuyu'da 1865 yılında yapılmış olan camide, Engeç'de 1866 yılında yapılmış olan camide, Kara Ömer'de 1867 yılında yapılmış olan camide, Köstel'de 1870 yılında yapılmış olan camide, Bayramdede 1870 yılında yapılmış olan camide, Musurrat'ta 1870 yılında yapılmış olan camide, Taşaul'da 1871 yılında yapılmış olan camide, Çukurköy'de 1871 yılında yapılmış olan camide, Aşçılar'da 1872 yılında yapılmış olan camide, Acmeler'de 1873 yılında yapılmış olan camide, Horozlar'da 1873 yılında yapılmış olan camide, Gelinlik'te 1873 yılında yapılmış olan camide, Defçe'de 1874 yılında yapılmış olan camide, Alakapı'da 1877 yılında yapılmış olan camide ve Maçin'de Mestan Ağa Camii'nde yankılandı.

Peygamberlerin aziz olan toprağa; sevgi ve merhamet ettikleri gibi, biz de şir ektik, tutku ektik, birlikte olmak, bir olmak arzusu ektik, aşk ektik, karşılıksız sevgi ektik

Dobruca'ya... Mısralımızın sesi, önce orada bıraktığımız ve canımız saydığımız güzel insanların yüreğinde ve sonra da, Babadağ'da, altın plan ve kubbeli bir yapı olan Gazi Ali Paşa Türbesi'nde, Babadağ'ın yanındaki dağın tepesinde bulunan Koyun Baba türbesinde, İsakça'da İshak Baba Türbesi'nde ve bu türbelere medfun aziz zevatin mübarek ruhunda yankılandı...

Peygamberlerin aziz olan toprağa; sevgi ve merhamet ettikleri gibi, biz de şir ektik, dostluk ektik, kardeşlik ektik Dobruca'ya... Mısralımızın sesi, ahengi, bölgede meskun Tatar, Türkmen, Gagavuz soydaşlarımızın kalbinde ve her biri ayrı bir mücadele insanı olan; Necip Hacı Fazıl, Mehmet Vanı Yurtsever ve Mehmet Niyazi Bey'in aziz ruhunda yankılandı...

Peygamberlerin aziz olan toprağa; sevgi ve merhamet ettikleri gibi, biz de şir ektik, aşk ektik, karşılıksız sevgi ektik Dobruca'ya... Mısralımızın sesi, önce orada bıraktığımız ve canımız saydığımız güzel insanların yüreğinde ve sonra da, Babadağ'a, Evliya Çelebi'ye asil ismi Muhammed Buhari olan halk arasında Hızır Şerif olarak bilinen, Hoca Ahmet Yesevi'nin halifesi olan ve Hoca Ahmet Yesevi'nin kendisine: "Saltuk Muhammed'im! Bektaş'ım seni Rum'a göndersen, Leh diyarında yoldan çıkmış olan Sarı Saltuk suretine giren o

melunu, Dobruca'daki ejderi bu tahta kılıç ile öldür, Makedonya ve Dobruca'da yedi krallık yerde ün sahibi ol" sözüyle Rumelina ayak basmış olan Sarı Saltuk hazretlerinin aziz ve mübarek ruhunda, kabrinde ve türbesinde yankılandı... Peygamberlerin aziz olan toprağa; sevgi ve merhamet ettikleri gibi, Dobruca'ya şir ektik, aşk ektik, karşılıksız sevgi ektik... Gönül gönül, sevda sevda ve aşkla; Tuna'dan, Vardar'a, Buna'ya, Volga'ya, Vistül'e, Sakarya'ya, Aras'a, Fırat'a Dicle'ye, Şattül Arab'a, Nil'e; bütün ırmakların kalbinde doğduğunu ve yine kalbimize döküldüğünü tescillemiş olduk... Velhaşil soğuk bir Ekim sonunda, geç kalmış bir sonbahar telaşıyla beraber, yapraklar henüz düşmemişken dallardan, yüreği engin olan şair dostlarımızla, Balkan coğrafyasının her köşesinde kopup gelişmiş şairlerle şir ektik Dobruca'ya... Şiirlerle çerağlar uyandırdık... Dilimizde yanılmalayak türküler, dilimizde tutsak şairlerden dizeler kalbi:

"dostum dostum güzel dostum
bu ne beter çizgidir bu
bu ne çıldırta denge
yaprak döker bir yanımız
bir yanımız bahar bahçe..."

1 Hasan Hüseyin Korkmazgil, Baben isimli şiirinden
2 Hasan Hüseyin Korkmazgil, Baben isimli şiirinden
3 Hasan Hüseyin Korkmazgil, Amenna isimli şiirinden

Balkanlardaki Varlığımız

Doç. Dr. Ayhan Aytaç

Fotoğraflar: Emre Şengül

BALKANLARDA VAR OLMAK

Balkan ülkeleri gerek tarih arka plan açısından gerek coğrafi özelliklerinin benzerliği ve ortak kültürel varlıklar bakımından, ülkemizin doğal hinterlandını oluşturan bölgeler olmak özelliğine sahiptir. Özellikle tarihin denklilerindeki birçok güzellik Balkan ülkeleriyle ve orada yaşayan halklarla ne kadar sıkı bir ilişki içinde olduğumuzun en güzel örneğini teşkil eder. Balkan coğrafyasında uzun süre "adalet" ve "istimalet" ile var oluşumuz, XX. yüzyılda iki büyük savaş görmüş Avrupa'nın en fazla ihtiyaç duyduğu "sevgi, hoşgörü ve saygı" ile bir arada yaşama duygusu ve düşüncesine kaynaklık etmektedir.

Balkan ülkeleri ve orada yaşayan halklarla olan beraberliğimiz sadece tarih arka planın bir ürünü de

değildir. Tarihi arka planın yanı sıra ortak değerler silsilesi de bizi o topraklara çekmektedir (Bilindiği üzere Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal, Selaniklidir. Selanik, Balkan coğrafyasında önemli bir konuma sahiptir). Bu ortak değerler hâlâ dipdiri durmaktadır. Balkan coğrafyasının herhangi bir yerinde yaşayan Türklerin ülkemiz hakkındaki düşünceleri, Trakya'da ya da Anadolu'nun bir kasabasında yaşayan insanımızın düşüncesinden farklı değildir. Gidildiğinde açık olarak görüleceği gibi o bölgelerdeki yaşamların genel çizgisi, ülkemiz insanının yaşamının genel çizgisinin bir benzerinden ibarettir. Bu benzerlik aradan uzun yıllar geçmiş olmasına, değişik uygulamalara maruz kalınmasına rağmen hâlâ varlığını sürdürecektir kadar güçlüdür. Balkan coğrafyasında yaşayan insanın yüzü, her türlü engellere ve farklı politikalara rağmen Türkiye'ye dönmüştür ve gönlünde Türkiye yatmaktadır.

Yunanistan Yanya / Kefalari Çarşısı

Bu coğrafyanın hemen hemen her karesinde Türkiye ile ilgili bir bağlantı, bir yakınlık ve bir ilişki söz konusudur.

90'lı yıllarda yaşanan savaşta, Türkiye'nin Balkanlarda küçük bir hastane inşa etmesi üzerine, halkın ülkemizle ilgili düşünceleri çok manidardır. Yine bilge lider Aliya İzzet Begoviç'in şu meşhur sözü dikkat çekicidir: "Eğer zorda kalırsam Dersaadet'e giderim." Burada dersadet İstanbul'dur, İstanbul Türkiye'dir. Balkan coğrafyasında var olmak, orada yaşayan insanların omzundaki el olmak, onlara "Yanınızdayız!" demek hem sosyal hem kültürel hem de tarihi bir sorumluluktur.

BALKAN ÜLKELERİNDE SOYDAŞLARIMIZA GENEL BAKIŞ

Bugün Balkan ülkeleri gerçek bir "balkaniser" (parçalanma, küçülme) olayı ile karşı karşıyadır. Özellikle

Yugoslavya'nın dağılma süreci, bu durumu daha da etkilemiştir. Romanya, Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan dışında diğer devletlerin birçoğu nüfus ve coğrafi alan bakımından küçük devletler (nüfus ve askerî yapı) konumundadır. Bu ülkelerin ekonomik verileri ayrı bir rapor konusudur. Ancak bu ülkelerin dini yapıları ve özellikle Türkçemizin buralarda konuşulması önem teşkil etmektedir.

Etnik Yapı

Balkan coğrafyasında ortak kültürel değerlere sahip olduğumuz soydaşlarımız; Arnavutlar, Müslümanlar/Boşnaklar ve Türkler olarak tanımlayabiliriz. Bununla beraber Makedonya'nın batısında ve Kosova'nın güneyinde farklı gruplar vardır. Bu noktada bütün bu grupları soydaşlarımız olarak ele aldığımız ifade etmeliyiz.

Arnavutluk, Tiras, Uluslararası Camii

Dil Durumu

Balkan coğrafyasındaki soydaşlarımızı nitelik olarak Doğu Balkanlarda yaşayan ve Türkçe konuşanlar ile Batı Balkanlarda yaşayan ve Arnavutça -ile Slavca- konuşanlar olarak tasnif etmek mümkündür. Soydaşlarımızın konuştuğu dil olarak dört dilden söz edilebilir. Bu dört dil; Arnavutça, Slav dilleri, Türkçe ve Romancadır.

Tablo 1. Balkanlarda Yaşayan Soydaşlarımızın Dil Durumu (1990'ların başlarındaki tahmin)

	Arnavutça Konuşanlar	Slav dillerini Konuşanlar	Türkçe Konuşanlar	Roma (Mısırlılar)
Yunanistan	...	30.000	90.000	...
Arnavutluk	2.440.000	10.000	...	50.000
Makedonya	480.000	90.000	80.000	50.000
Bulgaristan	...	165.000	810.000 5.000'i Tatar	125.000
Bosna Hersek	5.000	2.010.000	...	5.000
Eski Yugoslavya Cumhuriyeti (Kosovasız)	80.000	270.000	...	30.000
Kosova (Özerk Bölge)	1.550.000	60.000	10.000	40.000
Romanya	...	...	50.000 25.000'i Tatar	...
Toplam	4.355.000	2.635.000	1.040.000	300.000

Bosna Hersek, Mostar, Çarşı

Din-Mezhep Durumu

Balkanlarda yaşayan insanımız, Müslüman olmayanlarla birlikte yaşamaktadır. 1991'e kadar halkının çoğunluğu (yaklaşık yüzde 70) Müslüman olan Balkan devleti Arnavutluk'tur. Bunun yanında Müslümanların oranı Bosna Hersek'te % 75, Kosova'da % 90, Makedonya'da % 40, Karadağ'da % 25, Bulgaristan'da % 25'tir. Bu oran Yunanistan (Batı Trakya'da) % 1,5, Romanya'da (Dobruca) % 0,2 civarındadır. Balkan coğrafyasındaki insanımız çoğunlukla Hanefi mezhebine bağlıdır ve Sünni'dir. Bununla beraber Bektaşilik (Arnavutluk'ta ve Kosova'da) ve Alevilik de (Bulgaristan'da ve Yunanistan'da) söz konusudur.

Yaşayan Yer Durumu

Soydaşlarımızın büyük bir kısmı kırsal bölgelerde yaşamaktadır. Özellikle Doğu Balkanlarda, Bulgaristan'da, Yunanistan'da, Doğu Makedonya'da ve Romanya'da kırsal kesim ağırlıktadır. Buna karşılık Batı Balkanlarda, Bosna-Hersek'te, Arnavutluk'ta, Kosova'da ve Batı Makedonya'da yaşayan soydaşlarımız kırsal kesimde değil şehir kesiminde yaşamaktadır.

Sofya, Bulgaristan/© Getty Images

Tablo 2. Balkanlardaki Soydaşlarımızın Coğrafik Dağılımı (1990'ların başı)

	Sayı (Tahmini)	Oran (Tahmini)
Yunanistan	120.000	% 1.5
Arnavutluk	2.300.000	% 70.0
Makedonya	700.000	% 33.0
Bulgaristan	1.100.000	% 12.5
Bosna Hersek	2.020.000	% 46.0
Yugoslavya	380.000	% 4.5
Kosova	1.660.000	% 84.9
Romanya	50.000	% 0.2
Toplam	8.330.000	% 13.5

Kocaeli Kültür Merkezi/© Getty Images

II. Dünya Savaşı Öncesi ve Sonrası Durumu

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Balkan devletlerinde yaşayan soydaşlarımız, uluslararası anlaşmalar yoluyla dini özgürlüklerine sahip bulunmaktaydı. Ancak bu durum II. Dünya Savaşı sonrası değişmiştir. Özellikle Arnavutluk ve Yugoslavya'da kurulan yeni rejimler, bu özgürlükleri olağanüstü sınırlamıştır. Bu durum Yugoslavya'da 1960'lardan sonra olumlu yönde değişmiştir.

HEDEFLER YA DA YAPILMASI GEREKENLER

Balkanlarda var olmakla ilgili olarak yapılması gerekenleri şu başlıklar altında ele almak mümkündür:

A. Tanıtım daha etkili olmalıdır.

Bunun için:

aa- Radyo, TV programları yapılmalıdır.

ab- Sergi ve konferanslar düzenlenmelidir.

ac- İş adamları buluşmaları sağlanmalıdır. İş adamlarının buralarda ticaret yapmalarını kolaylaştırılmalı, teşvik edilmelidir.

B- Türkçenin daha yaygın kullanımı sağlanmalıdır.

Nasıl ki "varamadığınız yerler sizin değil"se dilinizin konuşulmadığı yerler de sizin olmaz, olsa da uzun süre

bu duruma dayanamaz. Çünkü dil, sadece bir iletişim aracı değil aynı zamanda bir kültür aktarıcısıdır. Bu nedenle Balkanlarda Türkçe daha fazla konuşulmalıdır.

Bunun için:

ba- Kısa vadeli Türkçe eğitim programları uygulanmalıdır.

bb- Türkçe yayınlar (kitap, gazete, dergi) bölgeye gönderilmelidir.

bc- Türkçe konuşan görevliler bölgeye gönderilmelidir.

C- Öğrenci değişim programları azami derecede uygulanmalıdır.

Gerek AB politikaları çerçevesinde (Erasmus, Leonardo vb.) uygulanan öğrenci değişim projeleri gerekse özel öğrenci değişim projeleri yoğun olarak uygulanmalıdır. Özellikle soydaşlarımız bu projelerin içine katılmalıdır.

D- Ramazan'da ve Ramazan dışında kültürel etkinlikler yapılmalıdır.

E- Balkan ülkelerinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar daha etkin hale getirilmelidir.

Ülkemizin Balkanlarda görev yapan yurt dışı temsilcilikleri mutlaka daha etkin hale getirilmelidir.

Özellikle Dişişleri, YTB ve TİKA, bu konuda daha yoğun bir çalışma temposu yakalamalıdır.

F- Derneklerin koordinasyonu ve bütünlüğü sağlanmalıdır.

G- Misyonerlik faaliyetleri önlenmelidir.

H- Üniversiteler arası işbirliği sağlanmalıdır.

Çömlekköy'ün Tarihi Mirası ve Ata Yadigarları

Prof. Dr. Engin Bektaş

Çömlekköy, Edirne'mizin Lalapaşa ilçesi sınırları dahilinde ilginç özellikler sergileyen bir köydür. Özellikle Osmanlı dönemi kültürel mirası açısından önemli bir yer tutmasına rağmen genellikle bu rolü gözden kaçırmıştır. Köyün çok önemli bir tarihsel kimliği bulunmasına rağmen bunu bilenlerin sayısı ne yazık ki çok azdır.

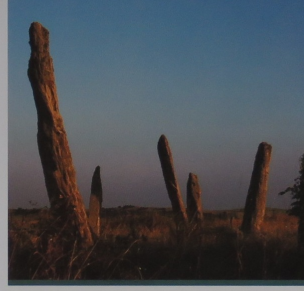
Çömlekköy çevresinde yapılacak küçük bir geziyle bile köyün tarihi mirası hemen kendini gösterecektir. Bu noktada köyün hemen yanı başındaki Osmanlı mezarlığını da unutmamak gerekir.

Çömlekköy sadece Osmanlı mirasıyla değil çok daha eski tarihlere de giden yerleri barındırmaktadır. Özellikle köyün yakınında yer alan iki tümülüs, bunun en güzel örneğidir.

Her şeyden önce Çömlekköy'ü farklı kılan, Osmanlı Av Köşkü veya küçük bir sarayın kalıntılarıdır barındırıyor

olmasıdır. Köyün güneybatısında yer alan ve şu anda yoğun bir bitki örtüsü altında uzaktan fark edilemeyen bir hamam kalıntısı, bu Osmanlı devri köşk veya sarayının ayakta kalabilen yegane bölümüdür. Fakat bu hamam kalıntısı çevresinde geniş bir alana dağılmış vaziyette bulunan inşaat malzemesi kalıntıları ve özellikle de kiremit ve tuğla kırıkları arasında bu bina oluşumunun hayli geniş bir alana dağılmış olduğunu göstermektedir. Hatta hamam kalıntısına çok yakın bir durumda yer alan dere yatağı üzerinde bir duvar kalıntısı, ilk bakışta fark edilen özellikleriyle Osmanlı Devri'ne işaret etmektedir. Muhtemelen bu yapı da ana külliye ile ilişkili bir yapının kalıntısı olmalıdır. Fakat bu ilginç Osmanlı devri yapısının teşkilatının ortaya konabilmesi için kazısının yapılması şarttır.

Bu yapı hakkında Osmanlı kayıtlarında bilgiler de mevcuttur. Fakat ne yazık ki bazı mahalli tarihçiler tarafından bu bilgiler yanlış değerlendirilerek bu köşk veya sarayın komşu köy Çömlekköy'de bulunduğu

belirtilmektedir. Birçok mahalli tarihçinin yaptığı gibi kulaktan dolma bilgilerle yapılan değerlendirmelerin ne kadar hatalı olduğunu gösteren bir örnek teşkil eden bu durum, yapılacak çalışmalarda dikkat edilmesi gereken bilimsellik ve doğru araştırmaya alışkanlığının gerekliliğini de bize kanıtlamaktadır.

Çömlekköy'de böyle bir saray kalıntısının bulunmadığı bir gerçektir. Tarihi kayıtlardan bilgi sahibi olduğumuz bu tip saraylardan bir kısmı artık sınırlarımız dışında bulunurken Lalapaşa ilçesi girişinde yer alan hamam kalıntısı da böyle bir köşk veya sarayın kalıntısı olarak karşımızda durmaktadır. Burada da ayakta kalan hamamın bir parçasıdır. Anlaşıldığı kadarıyla bu yapının diğer bölümleri ahşap veya dayanıksız bir malzemeyle yapılmış olduğu için kolyaça yok olup gitmiştir.

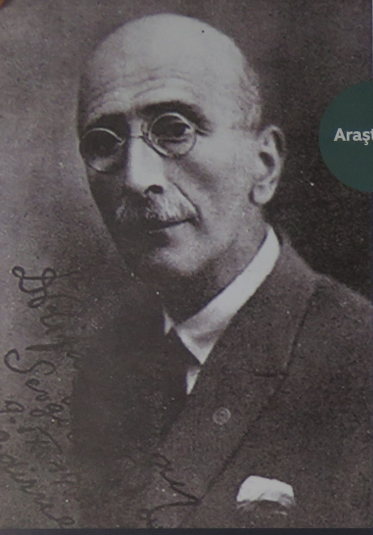
Eldiki tarihi bilgiler Çömlekköy'deki köşk veya sarayın ilk inşaatını gerçekleştiren kişinin Edirne fâtihî I. Murat olduğunu ve daha sonra özellikle Edirne'nin sultanı olan II. Murat'ın önemli bir imar faaliyetine mazhar olduğunu göstermektedir. Bu yapının uzun bir süre Osmanlı sultanları tarafından kullanıldığı da anlaşılmaktadır. Hatta 17. yüzyılda Avcı lakabıyla tanınan IV. Mehmet'in de bu binayla yakından ilgilendiğini bilmekteyiz. Yapının bölgedeki av hayvanı potansiyelinin yoğunluğu kadar doğal şartlara karşı korunaklı bir konumda bulunması ve Edirne ile irtibatının kolaylıkla sağlanabilmesi sebebiyle ehemmiyet kesettiği bellidir.

Bu hamam kalıntısı da ilk bakışta Erken Osmanlı Devri'ne işaret eden özellikleriyle hemen dikkat çekmektedir.

Mimari özellikleri itibarıyla yapı 14. ve 15. yüzyıl özelliklerini sergilemektedir. Ama maalesef şu andaki durumu içler acısıdır. Bu önemli ata yadigarını ne yazık ki Edirne Sarayı gibi herkesin kolayca görebileceği ve yanlış uygulamalarla da olsa ihya edilecek ortaya programları dışında bırakılmış bulunmakta ve hatta ata yadigarlarına sahip çıktığını ifade eden birçok ilgilinin bilgisi dahilinde bile bulunmamaktadır. Esasında bu ata yadigarının da kazılması ve bilimsel olarak detaylı bir biçimde çalışılması haklarında hiçbir detaylı veriye sahip olmadığımız Osmanlı av köşkları ve bölgesel sarayları açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmaların benim diyen kişinin de işi olamayacağı da bir gerçektir.

Çömlekköy, yani başındaki eski kabristanıyla da dikkat çeken eski bir yerleşmedir. Muhtemelen saray veya köşk kalıntılarından çok uzakta olmaması sebebiyle bu Osmanlı yapısı ile ilişkili personelle de ilintili kılınabilecek bir durum arz eden unutulmuş kabristan alanıyla da dikkat çekmektedir. Kabristan, bu tip kara taşların menhir adı altında eski dönemlere giden anıtlar olduğunu iddia eden bazı kişilerin tezlerinin ne kadar yanlış ve bu kişilerin de ata yadigarları hakkında ne kadar bilgisiz veya amaçlı olduklarını bize kanıtlayan en güzel alanlardan biridir. Yazılı veri bulunmadığını iddia ederek bu tip taşları çok erken tarihlere atfetmek isteyenlere inat bu kabristan 18. yüzyılın ilk yarısının ortalarına giden kesin bir tarih ortaya koyan Osmanlıca kitabeli bir mezar taşı ile bu tip taşların ve bu kabristanların kesinlikle Türk ve İslami kimliğine kanıt teşkil ederek çalışmalarımıza önemli bir katkı yapmış bulunmaktadır.

Arastırma

Tosyavîzâde Dr. Rifat Osman Bey (1874-1933)

Prof. Dr. Ahmed Güner Sayar

Türk kültürü bereketinin, bu topraklarda meçhul-malum kalan isimlerinden biri olan, Tosyavîzâde Dr. Rifat Osman Bey üzerine kaleme aldığım bu yazıma bizlere Edirne'yi sevdiren, Edirne'de mündemâç kültürün ruhuna yolculuklar yaptırın rahmetli Süheyl Ünver'in, "Herkes Edirne için çalışmalı." şiarıyla başlamak istiyorum. Ünver Hocamız, Edirne'yi bu şehrin sakinlerinden daha çok sevmiş, bir maden hükümündeki

Edirne cevherinden kültür tarihimizin uzanılmayan köşelerine ışık salmış mühim bir şahsiyettir. Eğer bu mübarek zâta mülâki olmasaydım Dr. Rifat Osman Bey'i ölümlüyle sadece toprağın merhametine terkedilenlerin arasına ben de dâhil olacaktım. Halbuki o, Edirne tarihi ve taşınan Edirneliler için mâzi kayıtlarının hizmetkârı olarak bu şehrin ruhunun çürütmesine mâni olmuş, hasbi bir hizmet eri idi.

Demek oluyor ki meçhulden maluma geçişe imkân veren gerçek, Rifat Osman Bey'in Edirne için yaptığı müstesna çalışmalarıdır ki bu çalışmalar onun aziz ve müstesna ruhunu bizlere taksim etmiştir. Onun Edirne sevgisinin itici gücüyle yaptığı çalışmalarının aydınlığında 650 yıllık Türk Edirne'nin tarihi sürekliliğini yaptığı katkılardan dolayı hayırla anılması, Edirneliler için bir birlikte yaşama arzusunun belgeseli olacaktır. Süheyl Ünver'in "yerlilerinden daha çok sevmiş ve tarihine hizmet etmiş büyük bir zât" diye tasvir ettiği Rifat Osman Bey, aile kökenleri ve doğumu itibarıyla Edirneli değildir. Soy ağacı dip köklerini Tosya'da saltığı için Tosyavîzâde olarak anılmaktadır. Doğumu ise İstanbul'un Harem semtindedir. 18. İI. 1874 tarihinde burada dünyaya serfendilerden Rifat Osman Bey'in babası, Rusçuk ve Selanik kadılıklarında bulunmuş Osman Fezî Efendi, annesi ise İkbâl Hanım'dır. Selimiye İbtidai'sinden sonra Paşakapısı Askeri Rüşdiyesi'ne devam etti. Önce 1889'da, Mekteb-i İdadî-yi Tıbbîye'ye kaydoldu. Daha sonra 1892-1899 yılları arasında Mekteb-i Fünun-u Şahane'de hekimlik tahsiline devam etti. Bu okuldun 1899 yılı Mayıs ayında yüzbaşî rütbesi ile mezun oldu. İlk görev yeri olan Gülhane Hastahanesi'nde röntgen mütehassısı olarak çalıştı. Daha sonra 1903 yılında Sol Kolağası rütbesiyle Edirne Hastanesi'ne tayin edildi.

Edirne'ye tayin keyfiyeti, Dr. Rifat Osman Bey'in hayatı da önemli bir dönüm ya da kırılma noktası oldu. Bu

serhat şehri, onu her hâliyle cezbedti, büyüledi ve kendine çekti. Edirne, tarihi yapıtaşları ile ona keşfedilmeye hazır bir hazine olduğunu ihsas ettirmişti. Tarihe olan tutkusunun sanatkâr ruhunu tetiklemesiyle birlikte bu şehrin tarihi dokusunu araştırma azmini kamçladı. Bir sevgiliye kavuşmuş gibiydi. Kendisi her şeyden önce bir hekimdi ama bu şehirde karanlıklara gömülmüş bir tarih hazinesini gün ışığına kavuşturulmasının zaruretine inanmıştı. Bu duygularla evvela Edirne'yi tarihi belge ve bilgilerin ışığında tanıyama başladı. Şehrin tarihine mehzaz olacak kaynakları tespit etti. Hocası Ressam Seyyid Bey'in şu sözünü düstur edinmişti: "Rifat, vesikasız tarih yapaşan tandır başında masal söyleyen ninelelere dönersin!" Edirne tarihi içinde müstesna bir yer olan, bugün mevcut olmayan Edirne Sarayı üzerinde yoğunlaştı. Saray'ın haritasını hazırladı. Yıllara açılan gayretli çalışmasının sonucunda hazırladığı kitap çalışması, notlarından hareketle sadık öğrencisi Süheyl Ünver tarafından 1957 yılında kitaplaştırıldı.

Dr. Rifat Osman Bey'in hayatının Edirne günleri maalesef çok sıkıntılı geçti. Bilhassa Balkan Harbi'nin getirdiği felaket ve Edirne'nin düşüşü ruhunda derin izler bıraktı. Hele bu karmaşta ortasında şahsi kitaplarının düşman tarafından yağmalanması onun için tam bir yıkım oldu. 1915 yılı Mart ayında İstanbul, Haydarpaşa Hastanesi Röntgen Dairesi şefliğine tayin oldu ve rütbesi binbaşığa yükseltildi. 1919'da emekli oldu ve o çok sevdiği şehre, Edirne'ye yeniden döndü. Felaketler, o zaman diliminde, 1919-1923 yılları arasında da Türklerin düşman bırakılmıştı. Edirne şehri de bu sıkıntılı karmaşa günlerinde toplan ağzında idi. Çözülen bir monarşinin direnme gücü kalmamıştı. Ekim 1920'de Edirne'nin Yunanlar tarafından işgalini yaşadı. Bu defa da binbir titizlik ve ihtimalla topladığı evrak ve enfes hüsnühat örneklerinin yağmalanmasını yaşadı ve İstanbul'a kaçmaya mecbur kaldı. Bu meydana İstiklâl Harbi sürenken Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nde görev aldı. Savaş sonrasında sevdiği Edirne'ye yeniden döndü. Yaşadığı felâketler, çalışma azamini bitirmişti. Hayata, küskün ve isteksiz nazarlarla bakıyordu. Sadece 1927-1929 yılları arasında Edirne'de ilkokullar tabiipliği ve sihihye müfettişliği görevlerinde bulundu. 10 Mayıs 1933'de Edirne'de vefat etti ve Hacılar Ezanı Kabristanı'na defnedildi.

Dr. Rifat Osman Bey, 1904'ten vefat yılı olan 1933'e değin hekimlik görevi dışındaki zamanını Edirne tarihine ilişkin çalışmalara vakfetmesi açısından bir insan-ı kâmilidir. Edirne'yi sadece tarih araştırmaları ile değil, bugün için belgesel değeri olan çok kıymetli suluboya resimleri, yayımlanmaya hazır eserleri ile bilhassa yayımlanmamış mektuplarında bu tarihi yaşatmaya devam etmiştir. Şu kadar ki Süheyl Ünver'e yazdığı mektuplar cidden Edirne tarihini gözlerden silinmiş köşelerine ışık salması açısından önemlidir. 1920 ertesinde peş peşe gelmiş harplerin yerle bir ettiği kitapları, evrakı ve güzel yazı toplamalarıyla tam bir ruhi çöküntü içerisinde yuvalarını Rifat Osman Bey'i hayata döndüren kişi, o tarihlerde genç bir doktor olan Süheyl Ünver'le olmuştur. Daha İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenci iken Dr. Rifat Osman Bey'le tanışan Süheyl Bey, yeis içinde bulunan bu Edirne âşıkıslı olgun insanı hayata döndürerek onun kiltlediği sandığı açtırmış, yeniden eline kaleme ve fırçasını almasına sebep olmuştur. Rifat Osman Bey de muhatabının verdiği güvenle bu genç istidadi yakından benimsemiş, ona "Nür-i ayın Süheyl Bey, âläm-i kalbiyemi söyleyecek senden başka kimsem yok." diyecek kadar kalbi yakınlığını ifade etmekten geri durmamıştır. Hatta bir mektubunda onun kendisine halef tayin ettiğini şu sözlerle dile getirmiştir: "Bizler, her ne isek, kuvvet ve kudretimiz ne derecelerde ise hasenat ve seyyiatımıza halef olarak sizlersiniz." Netice itibarıyla aralarındaki ilmi alışveriş sonucu genç bir istidat olan Dr. Süheyl Bey de Edirne sevgisi billurlaşmaya başlamıştır. "İşte o isim ki ben daima hürmetle düşünür ve kendisini pek başka severim." dediği Dr. Rifat Osman Bey'in sınır tanımayan Edirne sevgisinin somut işaret taşlarındandır de onun gözlerden irak kalmış Edirne resimleridir. Bunlar, onun fırçasından dökülmüş ve bugün yerinde yellerin estiği ya da yükselen beton binaların gözen düşürdüğü tarihi köşe taşları ile özellikle sivil mimarinin en ruhnüvâz örneklerinden beş-paşa konaklarının suluboya-kara kaleme resimleridir. "Fatihler yuvası" dediği Edirne'ye sadece kalemiyle değil, fırçasıyla da hizmet etmiş olan Dr. Rifat Osman Bey; zaman içerisinde kullanılan, kör kazanının veya yangınlınnın ya da düşman işgalinin sebep olduğu yıkımlarla kaybolmuş yerleri tek tek Edirne Rehnuması başlıklı eserinde tespit etmiş olması büyük bir kazanımdır. Benzer şekilde bugün yok edilmiş bir konumda bulunan

Edirne Sarayı üzerine bütün bildiklerimizi tamamiyla onun çalışmalarına borçluyuz. Diğer taraftan Edirne sivil mimarisine üzerine çalışırken dikkatini en fazla dış görünüşleri ve iç süslemeleriyle Edirne evleri çekmiştir. Onun Edirne resimleri, bu şehrin saraylarını, konaklarını, evleri, çeşmeleri, cami ve mescitleriyle sokaklarına, hülâsa belli bir zaman dilimindeki panoramik görünümüne şahadet etmektedir. Ayrıca çektiği fotoğrafların oluşturduğu albümün belgesel değerine, bilmem vurgu yapmaya gerek var mı? Yol açıyorum bahanesiyle kurban edilen tapu tescil belgelerinden birçok tarihi mezar taşının naklini gerçekleştirmiş olduğunu da kaydetmek gerekiyor. Bu cümleden olarak ramazan aylarında Edirne camilerine ayrı bir güzellik katan mahyaları da tespit etmiş, fotoğraflarla tescil etmiştir. Demek oluyor ki Edirne vurgunu bu aziz insanın hasbî çalışmalarıyla bilhassa Osmanlı'nın son çeyrek yüzyılına ait en hurda tarihi bilgilere onun toplamlarıyla ulaştığımız oluyoruz.

Bu demektir ki onun çalışmaları olamadan son asır bir Edirne tarihinin yazılması mümkün olmayacaktır. Edirne'ye gönül vermiş; önce Edirneci, sonra da şuurlu bir Edirneli olmuş Dr. Rifat Osman Bey'in bu şehri hemşerilerine, sevdirmeye yolunda onların şaşı gözlerini tedavi etmiş, hem de Edirne sevenlerin oluşmasında rahmet kapısını açtığından hiç şüphe edilmemelidir. Vefatının 80. yılında Dr. Rifat Osman Bey'i rahmetle anarken onun gibi Türk kültürü bereketinin oluşmasına ve kuşaklar arasında yayılmasına habetenillah himmet ve gayret sarf etmiş insanların sayısını Cenab-ı Hak'tan niyaz ederim.

Bu yazı, 8. XI. 2013 günü Edirne'de Dr. Rifat Osman Bey üzerine yaptığım konuşmanın değişikliklerle yazıya dökülmesi ile meydana gelmiştir.

¹ Rifat Osman Bey'den A. Süheyl Bey'e 9-10. II. 1341 ve 19-20. IV. 1341 [1925] tarihli mektuplardan.

Akıncı Türküleri

Tuna boylarında sıra selviler,
Tan yeli estikçe sessiz ağlarmış;
Gül bahçelerinde baykuşlar öter,
Şu viranelikler eski bağlarmış.

Namazgah bir otluk kalmamış taş;
Çeşmelerden akan kanlı göz yaşı;
Orda bir güzel var, çatılmış kaşı,
Ak alınına kara çatki bağlarmış.

Kırk minarelerden duyulmaz ezan,
Hep ocaklar sönmüş devrilmiş kazan;
Bir inilti duydum, sandım bir ozan,
Sesime ses veren karlı dağlarmış.

Söğüt dallarında hasta serçeler,
Eski akın destanını heceler,
Tuna ağılyormuş bazı geceler,
Göğsünde kefesiz şehitler varmış.

Bozulan bağlarında üzümli eriği,
Asi köle kesmiş eski haracı,
Yine yedi kral giymişler taci,
Şahin yuvasını kargalar sarmış.

Haydi eski ozan, al sazı ele,
Düşmanlar içine düşsün velvele,
De ki: Hor bakmayın bu durgun sele,
O, yetmiş bir kavme akın çıkarmış.

Keçecizâde İzzet Mollâ'ya Göre Edirne'nin Mânâ Kutupları

Doç. Dr. Selami Şahin

onu Osmanlı devlet adamlarından ve Şeyh Gâlib'in müntesiplerinden Hâlet Efendi (ö. 1822) ile tanışmış ve bu tanışma onun hayatında âdetâ ikinci bir doğum olmuş, resmi görevine dönmesini sağladığı gibi şiirlerine büyük ölçüde kaynaklık eden Mevlevîlik yoluna girmesine vesile olmuştur.

Keçecizâde, önce 1809 yılında Şeyhülislam Salihzâde Esad Efendi vastasıyla Bursa Müfettişliğine, akabinde Ribâk-ı Hümâyûn Kethüdâlığı'na ve daha sonra 1820'de Galata Kadılığı'na getirilmiştir. Fakat Hâlet Efendi'nin 1822'de görevinden alınıp öldürülmesi üzerine o, Hâlet Efendi'yi övüp savunmaya devam etmiş, bu sebeple 27 Şubat 1823 tarihinde Keşan'a sürgüne gönderilmiştir. Yaklaşık on ay sonra 16 Şubat 1824'te Sadrazam Gâlib Mehmed Paşa'ya sunduğu bir kaside sayesinde yahut dostlarının yardımı ile bağışlanarak İstanbul'a tekrar dönen Keçecizâde, bir sene sonra Mekke pâyesini almış, 1826'da Haremyn Müfettişliği'ne tayin olunmuştur. Mayıs 1828'de Mora İsyanı dolayısıyla Ruslar'a harp ilan edilmesine karşı çıkarak pâdişâha bir lâyiha sunmuş ve bu lâyiha uygun görülürken idamına hükümlenmiştir. Bu karar Yasincizâde Abdülvehhâb Efendi'nin araya girmesiyle sürgüne çevrilmiş, 17 Kasım 1828 tarihinde Sivas'a sürgüne gönderilmiştir. Keçecizâde, Sivas'ta çok fazla yaşamamış Ağustos 1829 tarihinde kırk üç yaşında bekâ yurduna göçmüştür. 1919 yılında mezarı açılarak naaşı İstanbul'a getirilmiş, Canbazıye Mahallesi'ndeki Mustafa Ağa Mescidi avlusunda bulunan babasının mezarı yanına defnedilmiştir.

Keçecizâde'nin Edirne ile bağlantısı ise yukarıda zikri geçen Keşan sürgünü dolayısıyladır. O, on ay civarındaki sürgünüünü dile getirdiği "sosyal hiciv tarzında örf romanı" olarak da nitelendirilen Mihnet-Keşan adlı mesnevisinde, sürgün edilişini, burada çektiği mihnetleri, meşakkatleri, bağışlanıp İstanbul'a dönüşünü anlattığı gibi Edirne başta olmak üzere Uzunköprü, Havsa, Babaeski, Burgaz, Çorlu, Silivri gibi gezip dolaştığı yerleri öne çıkan özellikleriyle tanıtmıştır. Keçecizâde, büyük bir şehir olarak gördüğü –Edip her taraf sir sun'ın- Hakîm/Göründü Edirne o şehir-i azîm şeklinde dile getirmiştir (s. 313). Edirne'yi, Saray'ı ve Selimiye Câmii ile tasvir edip övmenin yanında mânâ yönünden de tanıtmıştır.

فقدوسى اودنه منى صوبون شيرى نذو نذو نذو نذو وكلز زخوخه ايدو صبحا زمانك بايش معى بيجه دامنر ه	صبر در ايجلر موسوسا ده سي فالز و صباير بر باشقه شى با فوبر حاله قاره لباغده م دم واپس بره ستكير بر اولت اندلر و رسا كه آرخغات قبوكر ده عدمو قن ايد كدا صورتده ايدى شيرلى دعا ايدت بلراول بكي سروان سياه ايلدم باسه وئشرو سلبيه ده ظهير ايدم ادا
صفت شهرادره	صفت جامع سلبيه
ونبرك نك وئشركى نظى وار بريشى ايس دل حاشقات زيارت ايدو با سندا انلرى جاب انيسك آلوب همن جهانك غنندن بولوب حاقى غم عالمى نك ايدوب برله آلوب شسته سن عالم وحدتلك درويه كمشن آه انجور	قام ايجنشا اول بلده يروش باننده دور هيجه آناز غبر بغلمش با بلده فقه بيك سكه سرچرته معاريد بكتسيان اولورچتم ميزان دم معرفت نقشه زمينده ديكر آسمان نذ ابواب باب هشت برين فروديه شعى نور خدا

Keçecizâde İzzet Mollâ'nın Mihnet-Keşan adlı eserinin "Sıfat-ı Şehir-i Edirne" kısmı (Ceride-i Havâdis Matbaası, İstanbul 1269)

"Sıfat-ı Şehir-i Edirne" başlığı altında tanıttığı bu kısım şöyledir:

**O şehrin felek-veşîki kutbu var
Nola rifati olsa gerdün-medâr**

(Edirne şehrinin âdetâ gökyüzüne benzeyen iki büyük kutbu vardır ki âdetâ yüzelliği gezegenler gibi yörgesinde dönmektedir.)

**Birisi Eniş-i dil-i âşîkân
Birisi Sezâyî-i mu'zir-beyân**

دیدیرو بوجمانك مادسى سرتيك اوليشيه ايجلر اوسى آلوب دوبيا همان خله لله ديدر ركون اولسون نظيريه لله دیدیلكر ايجر افرانكجه قنشات دېدم حقن شاقلى محقق ايد عجب ذانلر بېر در كهشلى ايدوب هريرى ايله عشق ويا قبول ايلدم لطف و عجزين زيارت ايدوب بولتى ايندا	صفت جامع سلبيه
سلبيه اول جامع دلكتنا نذ جامعك جمع اولشيجو غبر نوله ايلسه جرحو هنت زده شعاع علم صانه برونشان نذ قبه حباب بم مغضرت نقه نيه زمينده ديكر آسمان نذ ابواب باب هشت برين نذ حراب ايرى اهل خدا	

(Birisi âşıkların gönlüne taht kuran Eniş (Receb Dede), diğeri sözleri insanı acze düşüren Sezâyî (Hasan Gülşenî)'dir.

**Ziyâret edip ibtidâ anları
Sevindim görüp tekyede cânları**

(Şehre vardığımda ilk önce onların kabirlerini ziyaret ettim ve tekkelerini-Eniş Dede'nin Edirne Mevlevihânesi, Sezâyî'nin Şah Melek Zâviyesi'dir- şenlendiren dervişleri görünce içim içime sığmadı.)

**Cenâb-ı Enis'in alıp himmetin
İşitdim Sezâyî ile sohbetin**

(Enîs Dede'den himmet dileyip aldım ki onun Hasan Sezâyî-i Gülşenî ile olan sohbetleri pek meşhurdur.)

**Cihânin gamından bulup râhat
Ederlerdi kabri içre cân sohbeti**

(Onlar sadece bu dünyada değil öbür âlemde de birbirleri buluşup muhabbet ederler.)

**Gam-i âlemi terk edip bizlere
Komuşlar sözü ikisi bir yere**

(Onlar bu âlemin gamını, tasesini bize bırakıp sözü bir yere koymuşlar.)

**Alıp neşesin âlem-i vahdetin
İçerlerdi câmin dem-i vahdetin**

(Birlik âleminde, Hak katından neşe alıp, birlik şarabının kadehinden içmişlerdir.)

**Dedim bana bir câm Allâh için
Derünumdaki âteşin âh için**

(Dedim ki Allah aşkına içimdeki ateşli âh için bana bir kadeh veriniz lütfen)

**Dediler bu mey-hânenin bâdesi
Zarardir içilmez susuz sâdesi**

(Dediler ki bu meyhânenin şarabı su katılmadan içilmez, sadesi zarar verir.)

**Sirişk olmayınca içilmez o mey
Katılmaz o sahbâyâ bir başka şey**

(O şaraba gözyaşı katılmadan içilmez ve o şaraba gözyaşından başka bir şey de katılmaz.)

**Alıp bu peyâmı hemân ağladım
Bakıp hâlime karalar bağladım**

(Bu öğüdüyü duyunca hemen ağlamaya başladım.
Hâlimi görüp karalara büründüm.)

**Dedim bir gün olsun zahirim olun
Dem-i vâ-pesin dest-girim olun**

(Dedim ki bir gün bile olsa bana arka çıkıp destek olun;
son nefesime değin benim elimden tutun, bırakmayın.)

**Dediler kim ikrârına kul sebât
Erenler verir sana âhir necât**

(Dediler ki öyleyse verdiğin ikrârda dur, asla sözünden dönme. Bekle Allah dostları seni en sonunda mutlaka kurtuluşa ulaştıracaktır.)

**Dedim Hak Te'âlâ muhakkak ede
Kapınızda abd-i muvaffak ede**

(Dedim Cenâb-ı Hak, muhakkak beni kapınızda başarıya ulaştırmış kul eyleye.)

**Aceb zâtlar pîr-i dergehleri
Gedâ sûretinde idi şehleri**

(Onların dergâhlarının pîrleri, şeyhleri sultan değil fakir görünümünde yani oldukça mütevazı kimselerdir.)

**Edip her biri ile aşk u niyâz
Duâ etdiler ol iki ser-firâz**

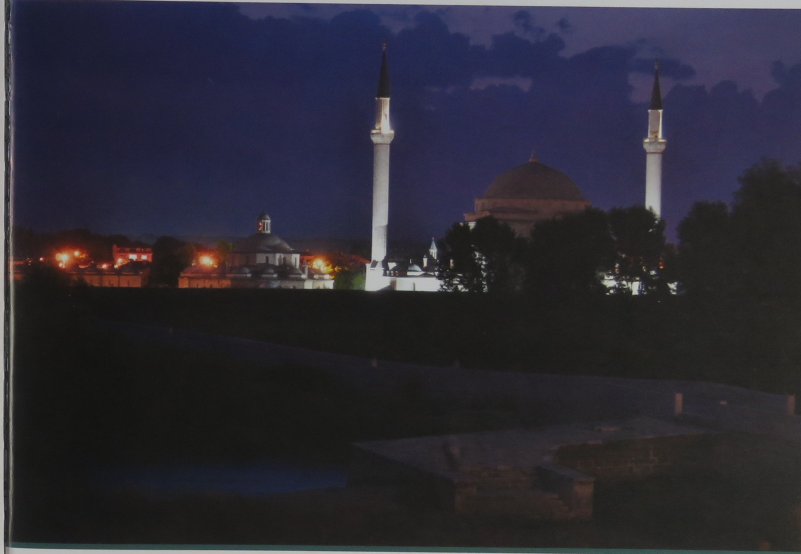
(Onların her birine aşk ve niyazda bulundum, o iki büyük şeyh, bana dua ettiler.)

**Kabûl eyledim lutf u himmetlerin
Penâh eyledim bâb-ı devletlerin**

(Onların bu lütf ve mânevî yardımlarını kabul ettim;
devletlerinin kapısını kendime şıngın eyledim.)

**Ziyâret edip bunları ibtidâ
Selîmiyye'de zuhru etdim edâ**

(Onların kabirlerini ziyâreti müteakip Selimiye Câmî'ne gittim ve burada öğle namazını eda ettim.)

Fotoğraf: Raşim Sazan

Unutma

Unutma,
İsimsiz bir mektup kapına düşer,
ağlamaya başlar bir rüzgâr,
Gozyaşlarını hüzne bıraktığında,
Buruk bir tebessümle sessizce güldüğünde hatırla...
Erken bir sonbahar dallarını kırdığında,
Çiçekler sarı sarı koktuğunda,
"Şimdi Karaağaç'ta hazandır" diye güllerin solduğunda hatırla...

Unutma,
Saraçlar başında, dört mevsim kokan ihlamur ağacını,
Eski yazları, doksanı, kırkikin dili nisanları,
Minareleri, kubbeleri, çeşmeleri, köprüleri, sütunları, nişanları...
Su yerine sevd akitir; Külliye'nin şadırvanları,
Sultan Selim'in güneş saatinde saklı zamanları,
Muradiye'nin alemi, dolunayla göğü yıldız yıldız böldüğünde hatırla...

Unutma,
Nice'dir, Acı Çeşme'de, bir yeniçerinin kabinde tutuklu yüreğim,
Nice'dir, vakitsiz ölen bir şehzadenin umudunda gençlik yıllarım,
Nice'dir, dağların geçit vermez, eşkiyalar tutmuş yollarım...
Hünkar mahfilinde unutuldum bir gece; semaya asılı kaldı kollarım,
Eski Camii içinde çift vav'ın altında baharı bekler
begonyalarım, karanfillerim,
Ezanlarla beraber kürsüde Hacı Bayram görüldüğünde hatırla...

Unutma,
Tarihin nabzı atıyor merdivenlerinde suskun Kasımpaşa'nın,
Tabyalarda, namazgahta hala cenk havası vuruyor,
Ayaklanmış Saray; Babusselam'ı, kasırları, cihannümayı arıyor,
Hasan Sezai divan okuyor, Koyun Baba'yı, Recep Enis'i soruyor,
Hala, Kızlağaç'ta silahlar, Küpel'de mührü Süleyman duruyor,
Soğuk bir mart sabahı, bir serçe pencerede asızın öldüğünde hatırla...

Unutma,
Her gece kurulur erenler meclisi;
Neşati sema eder, Ahçı Yahya: "Tunca'ya bakın" der, gelir
Karamani: "Ceylanlarım yola çıkın" der, gelir
Mihaloğlu: "Tuna"; Malkoçoğlu: "Akin, Akin" der, gelir
Şükrü Paşa, "Tüfekleri kırın, toprakı yakın, Maraş'ı yığın" der, gelir,
Kör bir bıçak, yüreğini dilim dilim dilediğinde hatırla ...

Unutma,
Burada türbeler hu çeker gece yarısında,
Harman sicağında dâvul vurur, at şahlanir, yiğit yağlanir,
Yorgun gönüller, Bosnaköy'de, Bülbül adasında eğlenir,
Hidrellezde gül dalına, kadife keseyle dilek bağlanir,
Sarayıç'inde bazen sevinç narası, bazen yürek dağlanir,
Gramafonda "Selanik Türküsü", radyoda "Dayler Dayler" çaldığında hatırla...

Unutma,
Arda boylarında yakılır türküler,
Yetimdir Aliş, annesiz ve babasızdır göçmen kızı,
Zemherimiz kan ağlatır, dondurur yıldız ayazı,
Nefesimizde hicran: "Abe darmaduman ettiler bizi..."
Yüreğinin tam ortasında depresör o eski ağrı, o dinmez sızı;
Göç kokan trenlerim, acele acele gidip gözü yağlı geldiğinde hatırla

Unutma,
Unutma bu şehri,
Laleler küstüğünde,
Güvercinler vurulduğunda,
Mecnun olup göle düştüğünde,
Ferhad olup dağı deldiğinde hatırla...
Ve en çok;
Sularda akşam olduğunda hatırla...
Unutma,
Sularda

akşam
olduğunda
hatırla...

Fotoğraf: Basim Sezen

Edirne Belediye Reisi M. Şevket Dağdeviren

Cengiz Bulut

Fotoğraf: Kasım Yelgelikli Arşivi

Yukarıdaki fotoğrafta; Edirne İşgali, 24 Temmuz 1920, Edirne Rum Metropolidi Polikarpos Varvakis, Belediye Reisi M. Şevket Dağdeviren ve Yunanlı İşgalciler Paşa Kapısından Hükümet Konağı'na giriyorlar...

Araştırma

M. Şevket Dağdeviren:

1918-1920 Edirne Belediye Başkanı'dır. Osmanlı dönemi Edirne ayarlarından Bostancıbaşı Hacı Mehmed Ağa soyundan gelmektedir. Edirne tarihi yazarlarından Mehmet Arif Dağdeviren Bey'in oğludur. 1863 yılında Edirne'de doğmuştur. 1891'de Vilayet Matbaası Müdürü olunca Edirne gazetesi ve her yıl Edirne Salmeleri'ni yayımladı. Edirne'nin Bulgar işgali sırasında tuttuğu günlükler ile Edirne'mizde çekilen acıları günümüze ulaştırdı.

Edirne Belediye Reisi olduğu I. Dünya Savaşı sonrası işgallerin başlayacağını tahmin ederek Mondros Mütarekesi sonrasında Trakya'daki Türk ve Müslümanların hukukunu korumak ve mücadele etmek üzere Edirneli Talat Paşa ve Edirne Garnizon Komutanı Cevdet Paşa'nın telkinleriyle Edirne Müftüsü Mestan Efendi başkanlığında Edirne Mebusu Faik (Kaltakkıran) Bey, Avukat M. Şeref (Aykut) Bey, Dr. Rifat Osman Bey ve Tüccar Kasım (Yolageldil) gibi Edirne'nin önde gelenleri ile 2 Aralık 1918'de Trakya Paşaeli Müdafaa-i Heyeti-i Osmaniyesi'nin kurulmasında aktif olarak görev aldı.

31 Mart 1920-2 Nisan 1920'de Lüleburgaz ve 9-13 Mayıs 1920'de Edirne kongrelerinin yapılması için çaba sarf etti. Trakya Paşaeli Cemiyeti yönetimindeki arkadaşları ile 9 Mayıs 1336 (1920) Pazar günü Selimiye Camii bahçesinde Yunanistan'ın Trakya'yı işgalini protesto etmek ve hakikatleri halka anlatmak için büyük bir miting tertip ettiler.

Yunanlılar 24 Temmuz 1920'de Edirne'yi işgal edince Vali Vekili sıfatı ile Mütareke'yi imza etti. Daha sonra Yunanlılar tarafından sürgüne gönderildi. Ancak 24 Kasım 1922'de Türk jandarması, Fransız jandarmasından Edirne'yi teslim aldıktan sonra Edirne'ye gelebildi. Edirne Teyyare Cemiyeti Başkanlığı da yapmıştır. 9 Şubat 1931'de İstanbul Erenköy'de annesinin evinde kanserden öldü. İstanbul Erenköy Saray-ı Cedid mezarlığına gömüldü. (Fotoğrafta, Edirne

Belediyesi'nde Yunanlı işgalciler, Fransız gözlemciler, Rum Metropolidi Polikarpus Varvakis, Ermeni, Bulgar Metropolidleri, Yahudi Hahambaşı ve Müslüman din adamları. Oturanlardan ortadaki Edirne Belediye Reisi M. Şevket Dağdeviren, sağdan beşinci beyaz sarıklı dönemin Edirne İl Müftüsü Hilmi Efendi (Bir ay sonra Şevket Bey ve Hilmi Efendi, Yunanlılar tarafından sürgüne gönderileceklerdir.)

Fi 10 Eylül Sene 1920 Cuma*

Fotoğraf: Sander İyile

25 Kasım

Haluk Kayıcı

Osmanlı tarihinin dört yol ağzı diyebileceğimiz Edirne, çok şâaali günler yaşadıkdan sonra zaman gelmiş ters dönen tarihinin kara günlerini de görmüştür. Osmanlı Devleti sona doğru yaklaşıken müthiş fırtınalar içinde defalarca felaketlere uğramış, defalarca el değiştirmiştir. 19. yüzyıla gelinceye kadar birçok badireler atılan şehir, aynı yüzyılda Ruslar tarafından 1828/1829 ve 1877/1878 savaşlarından sonra iki defa işgale uğradı ve yüzyıllardır Türk-İslam kültürünü ve eserlerini bünyesinde toplayan şehir bu değerlerini yitirmeye başladı. Osmanlı coğrafyası içerisinde Balkanlarda bir iç şehir konumundayken yavaş yavaş "Serhad" şehri olmaya doğru giden Edirne, Balkan Savaşları'ndan hemen sonra Bulgarlar tarafından işgale uğramış ve Milli Mücadele döneminde de Yunanlıların eline düşmüştür. Bu son işgal esnasında halkın mukavemet ruhu sarsılmamış, Kuvâymillîye ruhu, vatanın her tarafında olduğu gibi Edirne'de de yaşamaya devam etmiştir. Nihayet büyük millî zafer ile birlikte Edirne'nin de kurtuluşu gerçekleşti. Mudanya Mütarekesi hükümlerine göre 25 Kasım 1922'de Türk ordusu Edirne'yi geri aldı. Bu sene serhad şehri Edirne'nin kurtuluşunun 92. senesiydi. 1922'den bu yana kutlanan bu kurtuluş günü için, 1927'de yani Edirne'nin geri alınışının 5. senesinde de bir kutlama yapılmış ve bununla ilgili olarak dönemin Servet-i Fünûn mecmûasında resimli bir yazı yayımlanmıştır. Kalabalık bir milletvekili heyetinin de katıldığı ve bu suretle Edirne'ye

gösterilen önemi gördüğümüz 1927 kutlamalarına ait haber, eski yazıdan "Osmanlı Türkçesi" çevirisi yapılarak yazımıza eklenmiştir. "Edirne'nin Kurtuluş Günü Sene-i Devriyesi"mi? 25 Teşrin-i Sâni 1338... (25 Kasım 1922) İşte, sevgili Türk Edirne'sinin Yunan istilasından kurtulduğu gün ve tarih...

Bu kutlu bayramı tesâdü (kutlama) için Refet (Bursa), Hilmi (Adana), Muhiddin (Bitlis), Ragib (Zonguldak), İshak Refet (Diyarbakır), Necmeddin Sadık (Sivas), Hakkı (Mersin), Nafiz (Erzurum), Mustafa Şeref (Mersin) Beylerden oluşan bir mebus heyeti Edirne'ye geldi. Bu heyet, Edirne halkının coşkulu tezahüratıyla karşılanmış; Mimar Sinan abidesi önünde eski Edirne mebusu Şeref Bey halka hitap ederek, "Edirne her zaman Türk'tür, her zaman Türk kalacaktır!" demiştir. Daha sonra heyet adına Necmeddin Sadık Bey uzun bir konuşma yapmış: "Her şeyin, refah ve saadetin, umrânın, evet her şeyin esası istiklâldir. Bu yüksek hakikati vatanın serhaddında kahraman ve fedakâr bir beğki gibi duran Edirne çok iyi anlamıştır!" demiştir.

Gece Belediye dairesinde mükellef bir ziyafet verilmiş ve muazzam bir fener alayı tertip edilmiştir. Belediye adına Haşim Bey misafirlere teşekkürleri dolayısıyla teşekkür ederken Heyet Reisi Refet Bey de halkın tezahüratına ve Belediye'nin misafirperverliğine teşekkür etmiştir.

1 Servet-i Fünûn, C. 63, S. 1633, 1 Kânûn-ı Evvel (Aralık) 1927, s. 36.

Edirne'nin kurtuluşunun 92. senesiydi. 1922'den bu yana kutlanan bu kurtuluş günü için, 1927'de yani Edirne'nin geri alınışının 5. senesinde de bir kutlama yapılmış ve bununla ilgili olarak dönemin Servet-i Fünûn mecmûasında resimli bir yazı yayımlanmıştır. Kalabalık bir milletvekili heyetinin de katıldığı ve bu suretle Edirne'ye

Edirne'de Kurtuluş Bayramında Mebus Heyeti ve Edirne şehri davetlileri Belediye önünde resmî gecede seyrediyorlar. Edirne genelini Büyük Müneccin'in (Kurtarıcı) heykelini ve Selimiye Camii'nin minyatürünü taşıyarak geçerler iken.

Fotoğraf: Raşim Bezen

Edirne
Mutfağı

“Kesme Hamur Çorbası” ve “Kuzu Kapama”

Dr. Rifat Gürgendereli

Fotograför: Behiç Gönenen

Edirne yemek kültürü içinde saray yemeklerini ve Balkan kültürüne ait birçok yemek çeşidini, bir arada görmek mümkündür. Kültür çeşitliliği içinde yer alan Türk yemek kültürü ve özelinde Edirne yemekleri; tadıyla ve nefasetiyle son yıllarda fark edilmeye başlandı. Edirne ve Balkanlarla aidiyet bağı olmayan açılar ve yemek uzmanları (gurme) bile Edirne yemekleri hakkında yorumlarda bulunmaya başladılar. Bu; yemeklerimizin, hamur işlerimizin farkına varılarak Türk yemek kültürü içinde hak ettiği yeri alması bakımından çok önemli bir gelişme! Artık Edirneliler, kendilerine ait yerel değerleri birlikte Edirne yemek kültürüne de sahip çıkmakta... Edirne dergisinin bu sayısında Edirne ve çevresinde

sıkça bilinen iki yemek tarifi vereceğiz. Bu yemeklerin ilki bir çorba “kesme hamur çorbası”, sadece bir çorba değil aynı zamanda bir katık ve Trakya kadınlarının tutumluluğunun, çalışkanlığının ürünü. Ne yazık ki bu çorba, hızlanan şehir yaşamı içinde kaybolmaya başladı. Çocukluğumdan beri severek yediğim kesme hamur çorbası, bu sayıda beğenimize sunulacak! Edirnelilerin iyi bilecekleri ve tadını unutanların hatırlayacakları bir çorba... Umudum, bu çorbanın belli bir yaşın altındaki kişilerce de beğenilmesi ve sofralarda yer alması.

Yaz sonunda kış hazırlıkları içinde kadınlarımızın bir araya gelip hazırladıkları ve kesme makarna

(erişte) olarak bilinen hamurlardan kalan parçaların kullanılmasıyla yapılan bu çorbadaki hamurlar, Trakya kadınının tutumluluğunun da en güzel örneğidir. Kesme makarnadan kalan şekilsiz küçük hamur parçaları kurutulur ve bez torbalarda saklanır, kış boyunca da çorba yapımında kullanılır. Türk mutfağında hiçbir malzeme zayi edilmez...

İkinci yemeğimiz, daha masraflı bir yemek, Edirne'nin saray ve bayram yemeklerinden biri... Kıymet verdiğiniz misafirleriniz için hazırlayabilirsiniz ya da ailenizle birlikte geçireceğiniz özel gecelerin yemeği olabilir. “Kuzu kapama”, Edirne yemek kültürü içinde yer alan ana yemeklerden biridir. Çocukluğumun özel yemeklerindendir, tadı damağımızda kaldırdı. Kalabalık ailelerde pilavı bol konur, kuzu eti ise genellikle tadımlık olurdu. Kuzu eti yağlıca olursa daha da lezzetli olur! Trakya kıvrıçtı yemeğimizin lezzetini arttıracaktır. Edirne baldo pıncını de unutmayın...

Kesme Hamur Çorbası

1 kaşık domates salçası, 1 büyük domates rendesi, 1 çorba kaşığı tereyağı ve yarım çay bardağı sıvı yağ ile birlikte kavrulur. Daha sonra 1 lt kadar suya da et suyu ilave edilerek kaynamaya bırakılır. Kaynadıktan sonra hazırladığımız kesme hamurlardan bir su bardağı içine atılır ve karıştırılır. Bir tatlı kaşığı tuz ilave edilerek 15-20

dakika pişirilir. İndirmeye yakın, üzerine varsa taze nane ya da kuru nane serpilir. Afiyet olsun!

Kesme hamurunun hazırlanışı: Su, un ve tuzdan küçük bir hamur bezesi tutulur. Hamur açılıp şeritler halinde kesilir. Şeritler de geliş güzel küçük parçalar halinde kesilir ve kurutulur. Kimi zaman da süt, yumurta, un, su ve tuzla tutulan erişte hamurundan kalan küçük parçalar çorbalık olarak değerlendirilir.

Kuzu Kapama

Bir kuzu budu ya da kolu, iri parçalar halinde bir saat kadar haşlanır. Diğer tarafta 3 su bardağı baldo pıncı, 2 çay kaşığı tuz dökülerek kaynar suyla ısıtılır ve 1-2 saat bekletilir. Derin bir tencerede rendelenmiş 1 iri soğan, 2 yemek kaşığı tereyağında döndürülür. Pemeleşmeye başlayınca süzülüp yıkanmış olan pıncılar, kısık ateşte birkaç dakika kavrulur. Üstüne eti haşladığımız sudan 4,5 bardak ilave edilir. 2 çay kaşığı tuz, 1 tatlı kaşığı tane karabiber ve 1 yemek kaşığı nane ilave edilerek kaynamaya bırakılır. Kaynamaya başlayınca bir fırın tepsinde boşaltılıp 170 derecede ısıtılmış fırında 10-15 dakika pişirilir. Tepsinin fırın çıkılarak önceden haşlanmış olan etler, pilavın üzerine yerleştirilip tekrar fırına atılır. 10-15 dakika da etlerle birlikte pişirildikten sonra fırından çıkarılır ve demlenmeye bırakılır. Tadına doyum olmaz, afiyetle yiyebilirsiniz...

Cumhuriyet'in Onuru Edirne Barosu

Mehmet Ağırhan

AVUKATLIK KANUNU TARİHÇESİ

Osmanlı Devleti, 23.12.1876 (H. 1292) tarihinde II. Abdülhamit'in padişah olması ile Kanun-ı Esasi'yi (ilk Anayasa) ilan etti. Anayasa'nın gereği olarak bu dönemde Dava Vekilleri Nizamnamesi¹ de yürürlüğe girdi. Edirne Vilayeti Dava Vekilleri uygulamasının ilk örneklerini, 1887 (H. 1304) tarihli "Edirne Salnamesi"²nde

yayımlanan listede görüyoruz. Bu listede göre Edirne merkez ve ilçelerindeki Dava Vekilleri isim, sınıf ve ikametgâhları aşağıdaki çizelgede olduğu gibi belirlenmişti:³

Adı	Sınıfı	Bulunduğu Yer
Ahmet Muhtar Efendi	1	İskeçe
Hazinedarza Mehmet Bey	2	Edirne
Hafız İbrahim Efendi	2	Edirne
Mehmed Rifat Efendi	2	Kırkkilise
Yorgi Çorçulu Efendi	2	Edirne
Reisyan Kirgor Efendi	2	Edirne
Hafız İbrahim Efendi	3	Kırkkilise
Pantekiyani Karabet Efendi	3	Edirne
Astapan Efendi	3	Tekfurdağı
Araştidi Efendi	3	Dedağaç
Yorfaki Lancidi Efendi	3	Kırkkilise
Şükrü Efendi	3	Malkara
Naşid Efendi	3	Edirne
Araştin Efendi	3	Edirne
Kirgor Efendi	3	Gelibolu

Cumhuriyet Dönemi'ne geldiğimizde Resmî Gazete'nin 26.4.1924 tarih ve 69 sayılı nüshasıyla 3.4.1924 (H.1340) tarih ve 460 sayılı "Muhâmat (Avukatlık) Kanunu"⁴ yayımlandı. Bu Kanun'un I. maddesinde (Muhâmat) avukatlık mesleğinin tanımı, II. maddesinde avukat olabilmeleri şartları, III. maddesinde ise Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk defa "Baro Teşkilatı"nın kurulduğu açıklanıyor. Kanun, II. genelinde avukatların sayısı 10 bulunduğu takdirde Baroların kurulmasını şart koşuyordu.⁵

EDİRNE BAROSU'NUN KURULUŞU

Muhâmilere Kanunu yayımlandığında Trakya Bölgesi yerleşim alanları idari yönden Edirne iline bağlı idi. Bölge genelinde hizmet veren avukatlar, Edirne merkezli olarak Baro teşkilii için çalışmalara başladılar.⁶

Edirne'de ilk heyet Avukat Hayreddin başkanlığında kurulurken II. Başkanlığa da Avukat Kemal getirildi. Heyetin diğer üyeleri de Fevzi ve Cevdet ile Hacim Efendilerden oluşturuldu.⁷

Edirne Barosu'nun kuruluşundan bir hafta sonra avukatlara Adliye Binası içinde bir oda tahsis edildi.⁸ Adliye Binası'na yerleşen Edirne Barosu, Kanun gereğince hazırlanan kurum bütçesini kabul ederek çalışmalarını sürdürdü.⁹

Avukatlık Kanunu, Cumhuriyet Adliyesi'nin gelişmesiyle birlikte hakim, savcı ve avukatlara olan güvenin güçlenmesi için yeniden Türkiye Büyük Millet Meclisinde ele alınıp 27.6.1938 tarih 3499 sayılı ile yayımlanarak 1.12.1938 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdi.⁷ Kanun'un uygulamasıyla birlikte Edirne Barosu bütün Trakya Bölgesi'ne esas olmak üzere yeniden teşekkül ettirildi. Bu Kanun'a göre Kırklareli vilayeti merkezindeki Baro ile henüz teşekkülü kabul edilmeyen Tekirdağ Baroları iptal edilerek Trakya'daki bütün avukatlar Edirne Barosu'na bağlanmıştır. Edirne Barosu umumi heyeti, 2.1.1939 Pazartesi günü toplanarak Başkanlığa yeniden Avukat Hayreddin Belli'yi seçti.⁸

KIRKLARELİ VE TEKİRDAĞ BAROLARININ KURULUŞU

Daha sonraki yıllarda Kırklareli'de avukatların sayısı 15'i geçince kanunun 61. maddesi gereğince Baro teşkilatı kurulması için çalışmalara başlandı. Birçok toplantının sonunda 17.7.1953 Cuma günü Adliye Salonu'nda "Kırklareli Barosu" kuruldu. Seçim sonunda başkanlığa Avukat Abdurrahman Altuğ getirildi. Diğer üyeliklere ise Avukat Arif Sönmez ve Avukat Ümrani Hekimoğlu ile Lüleburgaz avukatlarından Yalçın Bilgüver ve Hilmi Ergün getirilirken yedek üyeliklere de Babaeski'den Necati Gürsoy ile Lüleburgaz'dan Nebahat Şatana seçildiler.⁹ Tekirdağ Barosu ise 1958 yılında kuruldu. Mart 1958 yılı içinde Tekirdağ avukatlarının sayısı 15'i geçince Baro çalışmaları başlatıldı. Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi Salonu'nda 29.3.1958 Cumartesi günü toplanan 17 avukat seçimlere gitti. Baro Başkanlığı'na ekseriyetle Avukat Cevdet Uşel, üyeliklere Avukat Emin Eskin, Avukat Rehal Akçakaya, Avukat Cavit Turgay ve Avukat Turhan Kut seçildiler. Yedek üyeliklere de Avukat Hasan Öztrak ve Avukat İlhami Üren getirildiler.¹⁰

Hayreddin Belli (1945)

AVUKAT HAYREDDİN BELLİ KİMDİR?

Edirne Barosu kurucusu ve ilk başkanı olan Avukat Hayreddin Belli, ünlü yazar Mihri Belli'nin babasıdır. Kurtuluş Savaşı yıllarında Trakya direnişinde görevler üstlenen Mahmud Hayreddin, İstanbul Hukuk Fakültesi'nden

mezun olunca Silivri'de savcılık görevine başlar. Daha sonraları Galiçya ve Filistin Gazze Cephesi ile Yıldırım Orduları saflarında 4 yıl süren askerlik sonrasında tekrar Silivri'ye döner. Aslen Urfa'lı olan Mahmud Hayreddin, Çatalca'dan milletvekili seçilerek İstanbul'a yerleşir. Ancak 16.3.1920 tarihinde Osmanlı Devleti Meclisi Mebusan'ı zamanın padişahı tarafından dağıtılınca izini kaybettirip İstanbul'da kalarak gizlice Trakya Paşaeli Müdafai Hukuk Cemiyeti saflarında çalışmalarda sürdürür. Daha sonra 1924 yılı içinde Edirne'ye geçerek "Salih Beyin Konağı" adıyla anılan bugünkü Edirne Müftülük Binası'na ailece yerleşip avukatlığa başlar. İstiklâl Madalyalı Hayreddin Belli, o yıllarda "Serhad" isimli gazeteyi çıkarır. Edirne'nin tek fabrikası olan Fındıklıyan Un Fabrikası, Alpulu Şeker Fabrikası ile pek çok zengin Yahudi'nin de avukatlığını üstlenir.¹¹ Aynı yıl içinde yayımlanan (Muhâmat) Avukatlar Kanunu ile Edirne Barosu çalışmalarını başlatarak kurucu başkanlığına seçilir. Bu görevini 1942 yılına kadar sürdürür. Avukat Hayreddin Belli, 1950 yılında vefat eder.

EDİRNE BARO BAŞKANLARI

Adı ve Soyadı	Dönemi
Hayreddin Belli	1924-1942
Kemal Şağban	1942-1955 ¹²
Yusuf Çetin Ardalı	1956-1960 ¹³
Şüleyman Bilgen	1960-1962 ¹⁴
Yusuf Çetin Ardalı	1962-1965
Ehat Vardar	1965-1968 ¹⁵
Orhan Tülümen	1968-1971
Zafer Arıkbaş	1971-1973
Orhan Tülümen	1973-1975
Sabahattin Şenveli	1974-1976 ¹⁶
Sabahattin Şenveli	1976-1978 ¹⁷
Sabahattin Şenveli	1978-1980 ¹⁸
Sinan Cahit Sayın	1980-1985
Abdülhalim Altın	1985-1990 ¹⁹
İbrahim Karakoç	1990-1996 ²⁰
Naim Bildik	1996-2000
Rifat Çulha	2000-2002
Metin Kiray	2002-2004
Teoman Özdöl	2004-2006
Coşkun Molla	2006-2008
Faruk Sezer	2008-2010
Ahmet Yıldırım	2010-2012
Ozgür Yıldırım	2012-... ²¹

HİZMET BİNASI VE SOSYAL TESİSLER

Edirne Barosu, hizmetin gereği çalışmalarını yıllardır Adliye Binası içinde sürdürüyor. Rahmetli Edirne Valisi Fahri Yücel'in desteğiyle Kaleiçi semti Osmaniye Caddesi üzerinde bulunan tarihi konak onarıp Edirne Barosu'na, 21.12.2004 tarihinde törenle teslim edilmişti. Türkiye Barolar Birliği eski başkanlarından Özdemir Özak'un katılımı ile gerçekleşen törenden sonra bina yıllarca sosyal tesis olarak hizmet verdi. Halen Baro Başkanlığı görevini sürdüren Özgür Yıldırım, bu binanın Edirne Valiliğince onarıp yeniden kendilerine teslim edileceğini belirtti.

Baro Başkanlığından ve basından edindiğim bilgilere göre Edirne Adliye Sarayı yakınında Edirne Belediye Başkanlığına Baro'ya tahsis edilen 3500 m² alanda Türkiye Barolar Birliği ve Edirne Barosu iş birliğinde yeni bir hizmet ve sosyal tesis inşaatına yakında başlanacak. Edirne Barosu halen yeni Adliye Sarayı içinde yaklaşık 15 odada hizmetlerine devam ediyor. Edirne Barosu'nda 2012 yılı itibarıyla 271 avukat ve 7 büro personeli hizmet veriyor.

Kaynakça:

- ¹ Edirne Vilayeti Salnamesi. H.ç1304 (M.1887)
- ² Resmî Gazete. 26.4.1924 tarih 69 sayılı nüsha.
- ³ Paşaeli Gazetesi. 20.8.1924 (H.1340) tarih ve 149 sayılı nüsha.
- ⁴ Paşaeli Gazetesi. 8.12.1924 (H.1340) tarih ve 177 sayılı nüsha.
- ⁵ Paşaeli Gazetesi. 16.12.1924 (H.1340) tarih ve 179 sayılı nüsha.
- ⁶ Paşaeli Gazetesi. 1.1.1925 (H.1341) tarih ve 182 sayılı nüsha.
- ⁷ Resmî Gazete. 14.7.1938 tarih ve 3959 sayılı nüsha.
- ⁸ Edirne Postası Gazetesi. 4.1.1939 tarih ve 806 sayılı nüsha.
- ⁹ Yeni Edirne Gazetesi. 28.7.1953 tarih ve 298 sayılı nüsha.
- ¹⁰ Edirne Vatandaş Gazetesi. 2.4.1958 tarih ve 1707 sayılı nüsha.
- ¹¹ Belli, Mihri. İnsanlar Tanıdım. Mihri Belli'nin Anıları. İstanbul 2002. Doğan Kitapçılık A.Ş. 718s.
- ¹² Edirne Barosu Avukatlar Listesi Kitabı. Edirne 2012. Foto Anıl. 124s.
- ¹³ Edirne Vatandaş Gazetesi. 18.12.1956 tarih ve 1311 sayılı nüsha.
- ¹⁴ Edirne İbret Gazetesi. 25.7.1960 tarih ve 537 sayılı nüsha.
- ¹⁵ Edirne Sesi Gazetesi. 15.12.1964 tarih ve 1091 sayılı nüsha.
- ¹⁶ Edirne Vatandaş Gazetesi. 14.12.1974 tarih ve 6250 sayılı nüsha.
- ¹⁷ Edirne Vatandaş Gazetesi. 1.12.1976 tarih ve 6858 sayılı nüsha.
- ¹⁸ Edirne Gazetesi. 20.12.1979 tarih ve 5043 sayılı nüsha.
- ¹⁹ Edirne Gazetesi. 10.12.1985 tarih ve 6005 sayılı nüsha.
- ²⁰ Edirne Gazetesi. 6.11.1990 tarih 8011 sayılı nüsha.
- ²¹ Edirne Hudut Gazetesi. 15.10.2012

Fotoğraf: Raşin Sezen

EDİRNE
İL HALK KÜTÜPHANESİ

Behiç Günalan

Karaağaç İstasyonu

öncesi

sonrası

Fotoğraf: Mustafa Özkan